

EĞİTİM
yayınevi

Mimarlık Alanında Uluslararası Araştırmalar IV

—
Editör: Doç. Dr. Güzde Çakır Kiasıf

Editör:

Doç. Dr. Gözde akır KIASIF

Mimarlık

Alanında Uluslararası
Araştırmalar IV

EĞİTİM
yayınevi

MİMARLIK ALANINDA ULUSLARARASI ARAŞTIRMALAR-IV

Editör: Doç. Dr. Gözde Çakır Kiasıf

Genel Yayın Yönetmeni: Yusuf Ziya Aydoğan (yza@egitimyayinevi.com)

Genel Yayın Koordinatörü: Yusuf Yavuz (yusufyavuz@egitimyayinevi.com)

Sayfa Tasarımı: Mehmet Çakır

Kapak Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Yayıncı Sertifika No: 76780

ISBN: 978-625-97435-7-8

1. Baskı, Aralık 2024

Baskı Cilt: Repro Bir Matbaacılık

İvedik OSB Matbaacılar Sitesi 1514 Cad. No: 23-25 Yenimahalle/Ankara

Matbaa Sertifika No: 47381

Kütüphane Kimlik Kartı

MİMARLIK ALANINDA ULUSLARARASI ARAŞTIRMALAR-IV

Editör: Doç. Dr. Gözde Çakır Kiasıf

VI+137 s., 160x240 mm

Kaynakça var, dizin yok.

ISBN: 978-625-97435-7-8

Copyright © Bu kitabın Türkiye'deki her türlü yayın hakkı Eğitim Yayınevi'ne aittir. Bütün hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre kitabı yayımlayan firmanın ve yazarlarının önceden izni olmadan elektronik/mekanik yolla, fotokopi yoluyla ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

EĞİTİM
yayınevi

Yayınevi Türkiye Ofis: İstanbul: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Atakent mah.
Yasemen sok. No: 4/B, Ümraniye, İstanbul, Türkiye

Konya: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Fevzi Çakmak Mah. 10721 Sok. B Blok,
No: 16/B, Safakent, Karatay, Konya, Türkiye
+90 332 351 92 85, +90 533 151 50 42, 0 332 502 50 42
bilgi@egitimyayinevi.com

Yayınevi Amerika Ofis: New York: Egitim Publishing Group, Inc.
P.O. Box 768/Armonk, New York, 10504-0768, United States of America
americaoffice@egitimyayinevi.com

Lojistik ve Sevkiyat Merkezi: Kitapmatik Lojistik ve Sevkiyat Merkezi, Fevzi Çakmak Mah.
10721 Sok. B Blok, No: 16/B, Safakent, Karatay, Konya, Türkiye
sevkiyat@egitimyayinevi.com

Kitabevi Şubesi: Eğitim Kitabevi, Şükran mah. Rampalı 121, Meram, Konya, Türkiye
+90 332 499 90 00
bilgi@egitimkitabevi.com

İnternet Satış: www.kitapmatik.com.tr
+90 537 512 43 00
bilgi@kitapmatik.com.tr

ÖNSÖZ

Mimarlık, sınırsız bir yaratıcılık alanı olmakla birlikte toplumların kültürel, ekonomik, ekolojik ve sosyal boyutlarını derinlemesine etkileyen çok disiplinli bir yaklaşım gerektirir. Bu nitelik, mimarlık alanındaki araştırma ve incelemelerin, hem kuramsal hem de uygulamalı çözümler üretmesini zorunlu kılmaktadır.

“Mimarlık Alanında Uluslararası Araştırmalar IV” başlıklı bu kitap, mimarlık disiplini ve yakından ilişkili alanlara dair çeşitli perspektiflerden geliştirilmiş altı adet bilimsel çalışmayı bir araya getirmiştir. ‘Mimarlıkta Anlam Üretiminin Sistematik Derlemesi’, ‘Mekansal Konfigürasyon ve Yön Bulma Arasındaki İlişkinin Mekansal Karmaşıklık Düzeyi Yöntemiyle Değerlendirilmesi’, ‘Kentsel Reformun Vitrinleri: 19. Yüzyılda Pera ve Ginza’, ‘Kentsel Dönüşüm Çalışmalarında Sürdürülebilir Yaklaşımlar: Web of Science Veri Tabanına Dayalı Bibliyometrik İnceleme’, ‘Sürdürülebilir Çözümler için Modüler Konut ve Taşınabilir Yaşam Birimleri’ ve ‘Muğla Mermerinin Otellerde Kullanımı’ adlı kitap bölümleri ile mimarlık esaslı konulara cevap verme kapasitesini artıracak fikirleri desteklemeyi ve yenilikçi çözümler sunmayı amaçlamaktadır.

Bu kitap, mimarlık alanında bilgi birikimini geliştirmek isteyen akademisyenler ve profesyoneller için değerli bir kaynak niteliğindedir. Katkı sağlayan yazarlar, farklı disiplinlerden gelen bakış açılarıyla, mimarlık alanındaki uluslararası etkileşimi ve paylaşımı desteklemektedir. Kitabın oluşum sürecinde emeği geçen tüm yazarlarımıza ve desteğinden ötürü Eğitim Yayınevi’ne sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu çalışmanın okuyucular için mimarlık alanında yeni ufuklar açmasını temenni edip keyifli okumalar dilerim.

Editör
Doç.Dr. Gözde ÇAKIR KIASIF
Haliç Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü
gozdecakir@halic.edu.tr

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ III

MİMARLIKTA ANLAM ÜRETİMİNİN SİSTEMATİK DERLEMESİ 1

Sezin Eryılmaz

**MEKANSAL KONFIGÜRASYON VE YÖN BULMA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
MEKANSAL KARMAŞIKLIK DÜZEYİ YÖNTEMİYLE İYİLEŞTİRİLMESİ** 19

Bilge Özdemir, Gözde Çakır Kıasf

KENTSEL REFORMUN VİTRİNLERİ: 19. YÜZYILDA PERA VE GİNZA 47

Sezin Dirihan

**KENTSEL DÖNÜŞÜM ÇALIŞMALARINDA SÜRDÜRÜLEBİLİR YAKLAŞIMLAR: WEB
OF SCIENCE VERİ TABANINA DAYALI BİBLİYOMETRİK İNCELEME** 65

Dilvin Dokum, Gözde Çakır Kıasf

**SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇÖZÜMLER İÇİN MODÜLER KONUT VE TAŞINABİLİR YAŞAM
BİRİMLERİ** 97

Selcem Bayır Aydın, Ceren Tuğba Aydoğan

MUĞLA MERMERİNİN OTELLERDE KULLANIMI 113

Ebru Nalan Ceylan, Lizge Deniz Çakmaz

KENTSEL DÖNÜŞÜM ÇALIŞMALARINDA SÜRDÜRÜLEBİLİR YAKLAŞIMLAR: WEB OF SCIENCE VERİ TABANINA DAYALI BİBLİYOMETRİK İNCELEME*

Dilvin Dokum¹, Gözde Çakır Kıasif²

GİRİŞ

Dünya kentleri, nüfus, üretim, konutlar, teknik altyapı, eğitim, kültür, sanat ve yönetim gibi önemli unsurların yoğunlaştığı merkezlerdir. Geçmiş yüzyıl boyunca, bu kentler, ekonomik, teknolojik, sosyal ve kültürel açılarından benzersiz dönüşümlere şahitlik etmiştir. Bu dönüşümler, kentlerin sürekli bir büyüme eğiliminde olmalarına ve insanlık tarihinde görülmemiş gelişmelere ev sahipliği yapmalarına neden olmuştur (Topal,2004; Yıldız,2018). Özellikle sanayi devrimi sonrasında, kentler sağlıklı ve gerilemiş alanlara dönüşmüştür. Bu durum, 1850’li yıllarda yaşanabilir ve refah seviyesi yüksek yerleşimlere teşvik etmek amacıyla kentsel dönüşüm girişimlerini beraberinde getirmiştir. 2. Dünya Savaşı’nın etkisiyle ortaya çıkan sosyal, ekonomik ve çevresel sorunlar, kent merkezlerinde çöküntü bölgelerinin oluşmasına neden olmuştur. Bu zorlukların ardından kentsel dönüşüm hareketi, 1950’li yıllarda ilk olarak kent bölgelerinin yıkılıp yeniden inşa edilmesi yaklaşımıyla hayata geçirilmiştir. Günümüzde ise kentsel dönüşüm yaklaşımı, yeniden canlandırma, geliştirme, koruma ve yenileme gibi çeşitli stratejilerle şekillenmektedir (Tekedar,2019).

Kentsel dönüşüm, yüksek nüfus yoğunluğunun neden olduğu plansız, çarpık ve sağlıklı yapılaşmanın sonucunda ortaya çıkan sorunlara çözüm getirme amacını taşıyan bir müdahale sürecidir. Bu süreç, ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel boyutlarıyla bir kentsel bölgeyi iyileştirmeyi hedeflemektedir.

* Bu çalışma, Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Yüksek Lisans Programında ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1 Lisansüstü Öğrenci, Haliç Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Yüksek Lisans Programı, İstanbul, Türkiye; e-mail:dilvindokum45@gmail.com; ORCID: 0009-0001-1954-7976

2 Doç.Dr., Haliç Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, İstanbul-Türkiye, e-mail: gozdecakir@halic.edu.tr; ORCID: 0000-0002-7734-4990

Ancak asıl önemli olan, kentsel dönüşümü sadece mekânsal bir değişim olarak değil, aynı zamanda kültürel, çevresel ve ekonomik etkileriyle birlikte ele almaktır (Çiftçi,2018). Kentsel dönüşüm, kentlerin evrimsel süreçlerine ve dinamiklerine bağlı olarak çeşitli tanımlamalara sahip bir kavramdır. Bu kavramın içeriği, genelde kentin içerisindeki sorunlara ve ihtiyaçlara göre değişkenlik göstermektedir.

Her kent, kendine özgü yapısıyla, sosyal ve fiziksel özellikleriyle dönüşüm süreçlerinde farklı bir yaklaşım sergilemektedir. Sosyal anlamda yaşanan çöküntü veya bozulmayı gidermek için sosyal refahı artırmaya yönelik stratejilere başvurulabilirken, fiziksel bozulmaların giderilmesinde restore edici çözümler uygulanmaktadır. Ekonomik sorunlarla başa çıkabilmek için ise ekonomik canlanma odaklı yöntemler geliştirilmektedir. Kentsel dönüşüm, bu karmaşık süreçlerde çeşitli uygulama yöntemlerini bir araya getirerek kentlerin daha sürdürülebilir ve yaşanabilir hale gelmesini amaçlamaktadır (Çoban ve Sert, 2018).

Sürdürülebilirlik kavramı, çevresel, sosyal ve ekonomik uygulanabilirlik arasında bir denge sağlamayı amaçlaması ile kentsel gelişme kavramı ile ilişkilidir. Bu bağlamda kentsel sürdürülebilirlik olgusu, ekonomik ve sosyal yaşam kalitesi ile kentsel çevreyi koruma, iyileştirme yaklaşımlarını bir arada düşünmeyi amaçlamakta; sürdürülebilir kentsel gelişme konularının toplum ile katılımlı biçimde gerçekleştirilmesini hedeflemektedir (Karakurt Tosun, 2009). Dünya genelindeki nüfus artışıyla ilişkili olan, ekonomik büyüme, insan refahı, iklim değişikliği, enerji tüketimi ve doğal kaynakların kullanımı gibi faktörler göz önüne alındığında, kentsel dönüşüm uygulamalarının sürdürülebilir bir yaklaşım ile ele alınması önem arz etmektedir (Toli ve Murtagh,2017; Polat,2021). Sürdürülebilirlik ve kentsel dönüşüm, aynı çerçevede değerlendirildiğinde, kentlerin sürdürülebilir bir şekilde gelişmesi için birbirini tamamlayıcı unsurlar olarak görülmektedir. Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için kentsel alanlara yönelik stratejiler, kentsel dönüşümün amaçları arasında da yer almaktadır. Bu bağlamda, kentsel dönüşüm süreci, kentsel alanların sürdürülebilirliğini artırmak ve çevresel, ekonomik ve sosyal açılardan daha yaşanabilir hale getirmek için önemli bir araç olabilmektedir (McLennan,2004; Haksever,2019).

Sürdürülebilir kentsel dönüşüm, kentlerin evriminde radikal değişimleri tetikleyen ve çok boyutlu sürdürülebilir kentsel yapıları hedefleyen bir süreçtir. Bu dönüşümün itici güçleri arasında, yönetim ve planlama süreçlerinin güçlendirilmesi, yenilik ve rekabetçilik anlayışının benimsenmesi ve yaşam tarzı ile tüketim alışkanlıklarının gözden geçirilmesi yer almaktadır. Sürdürülebilir kentsel yapılar, kaynak yönetimi, iklim değişikliğiyle mücadele, ulaşım ve erişilebilirlik, bina tasarımı ve mekânsal çevre düzenlemesi ile

kamusal alanların kapsamlı bir şekilde ele alındığı bir yapısal dönüşüm sürecini içermektedir. Bu süreçte, farklı bileşenler arasındaki etkileşimler ve fiziksel yapılardaki gelişimin ekonomik, sosyal ve çevresel faktörlerle ilişkisi önemlidir. Bu çerçevede, sürdürülebilir kentsel dönüşüm, kentlerin geleceğini belirlerken çeşitli paydaşların işbirliği yapmasını ve farklı perspektifleri bir araya getirmeyi hedeflemektedir (McCormick vd.,2013).

Geçmişteki eksiklikleri gidermek ve gelecekteki ekonomik refahı, çevresel ve sosyal faydaların sağlanması gibi iki temel konunun birleşimi olarak ortaya çıkan sürdürülebilir kalkınma ve kentsel dönüşüm, dönüşüm sürecinden önce sürdürülebilir kalkınma kapsamında sosyal, ekonomik ve çevresel yönlerin değerlendirilmesi ile bir araya gelmektedir (Walker,2002; Alker ve McDonald,2003). Kentsel dönüşüm sürecine sürdürülebilirlik ilkelerinin dahil edilmesi, toplumun uzun vadeli ekonomik, çevresel ve sosyal refahını sağlamayı amaçlamakta olup, bu yaklaşım “kentsel yenileme” veya “sürdürülebilir kentsel dönüşüm” gibi terimler ile ifade edilmektedir (Ng vd., 2001; Lee,2008). Kentsel dönüşümün sürdürülebilirliği, kentlerin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için önemli bir araç olarak kabul edilmesi, farklı aktörler arasında etkili iş birliğinin gerçekleşmesi, çeşitli görüşlerin ve bilgi birikimlerinin bütünleştirilmesi ve değişik çözüm ve yaklaşımların deneyimlenmesi sürecini içermektedir.

Sürdürülebilirlik kavramı, gelecek kuşaklara doğal kaynaklar ve enerjiyi aktararak, ekosistemde var olan insanlar ve diğer inorganik unsurların yaşamını güvence altına almayı hedeflemektedir (Baştanoğlu,2017; Nahidi,2021). Sürdürülebilirlik kavramı, kent, kentsel dönüşüm uygulamaları, kentsel tasarıma dair her konuda birbirinden ayrı düşünülmemelidir. Kentlerin tarihsel birikimleri, çevresel unsurları, sosyokültürel ve ekonomik yapıları, kentsel alanlarda bulunan doğal kaynakları, mevcut yapı durumu gibi değerler ile toplumsal değerleri birbirlerine entegre edilerek uyumlu bir biçimde korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması, sürdürülebilirliği kentsel düzeyde sağlamaktır. Sürdürülebilirlik kavramının kentsel açıdan anlamı, kent bölgesi içinde, toplumun istediği yaşam standartlarını devamlı kılan fonksiyonlarının, mevcut olan ve gelecek nesiller için uygun seçenekleri sınırlandırmadan, kent sınırları dahilinde ve dışında olumsuz etkilere yol açmadan sürdürülmesidir (Yurdakul Kancafer, 2010). Sürdürülebilirlik sadece çevre, ekosistem ve insan ile ilişkili değil, ekonomi ve toplumu da içine alan geniş kapsamlı bir kavramdır. Bu bağlamda şehir bölge planlamacılar, mimarlar, çevre mühendisleri, siyaset bilimciler ve ekonomistler gibi çeşitli disiplinlerden araştırmacılar tarafından ilgi odağı olan bir kavramdır.

1980'lerden bu yana kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik kavramlarına olan ilgi giderek artmasına rağmen, bu alandaki bilgi eksiklikleri ve görüş

ayrılıkları devam etmekte, özellikle kentsel dönüşüm ile sürdürülebilirlik arasındaki çok boyutlu dinamikleri derinlemesine ele alan kapsamlı ve bütüncül bir sentezin mevcut literatürde ciddi bir eksiklik olarak dikkat çektiği görülmektedir (Wolfram vd.,2016). Bu literatürdeki boşluk, kentsel dönüşüm ile sürdürülebilirlik arasındaki ilişkinin nasıl etkili bir şekilde entegre edilebileceğine dair daha derinlemesine araştırmaların gerekliliğini ortaya koymakta olup, geçmiş ve mevcut literatürün sistematik bir şekilde analiz edilmesi, bu ilişkinin daha iyi anlaşılmasını sağlamak için en etkili yöntemlerden biri olarak öne çıkmaktadır; bu doğrultuda, bu çalışma, kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik arasındaki ilişkiyi geçmiş ve güncel eğilimler ışığında ele alarak, ilgili çalışmaların odaklandığı temaları ve bu temalar kapsamında ele alınan ana konuları belirlemek suretiyle literatüre kapsamlı bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Bibliyometrik analiz, bilimsel literatürde belirli bir alanın zaman içindeki gelişim sürecini, mevcut durumunu ve bu alanı şekillendiren temel dinamikleri nicel verilerle incelemek için kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem, literatür birikimindeki anahtar yayınları, alanında öne çıkan yazarları, temel araştırma konularını ve bu konular etrafında gelişen araştırma trendlerini belirleyerek, bilimsel bilgi üretiminin nasıl bir akış ve yapı içerisinde gerçekleştiğini kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır (Van Eck ve Waltman,2010). Bibliyometrik analiz, bir disiplinin bilgi akışlarını ve tematik yapısını nesnel bir şekilde inceleyerek, literatürdeki mevcut boşlukları tanımlama ve bilimsel alanın gelecekteki gelişimine katkıda bulunma imkânı sunmaktadır (Van Raan, 2014). Veri tabanları ise bu analizin temelini oluşturan bilgi kaynaklarını sunmaktadır. Web of Science (WoS) ve benzeri veri tabanları, çok disiplinli yapıları, geniş içerik yelpazesi ve güvenilir kaynaklarıyla bibliyometrik analizlerde sıklıkla tercih edilen platformlar arasında yer almaktadır. WoS, yayın sayıları, atıf verileri, anahtar kelime bağlantıları ve konu eğilimleri gibi çeşitli boyutlarda analiz yapılmasına imkân tanıyarak, bilimsel araştırmalara kapsamlı ve değerli bilgiler sunmaktadır (Donthu vd.,2020).

Bu çalışma, sürdürülebilirlik kavramının kentsel dönüşüm çalışmaları içerisindeki rolünü ele alarak, bu iki disiplinlerarası konunun bilimsel çalışmalarda genel eğilimlerini, araştırma boşluklarını ve evrimini bibliyometrik analiz yöntemiyle haritalamayı amaçlamaktadır. Bu bibliyometrik analiz, kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik literatürünün mevcut eğilimlerini, literatürdeki boşlukları ve gelecekteki araştırma ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Sürdürülebilir kentsel dönüşüm alanındaki literatürün haritalanmasına katkı sağlamayı ve bu alanda yapılan akademik çalışmalar için bir rehber niteliği taşımayı hedeflemektedir.

KURAMSAL ÇERÇEVE

Kentsel Dönüşüm

Kentler, çeşitli sebeplerle sürekli değişen ve evrilen dinamik mekanlardır. Dünya tarihindeki savaşlar, doğal felaketler ve göç gibi faktörler, kentlerin sürekli olarak yeniden şekillenmesine ve dönüşmesine yol açmıştır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında, kentlerin planlı bir şekilde yeniden yapılandırılma düşüncesi öne çıkmıştır. Sanayi devriminin başlangıcıyla birlikte ortaya çıkan süreçte, kentlere yönelik göçün neden olduğu sorunları çözmek amacıyla sağlıklı şehirler inşa etme fikri öne çıkmıştır. Bu bağlamda, teknolojik ilerlemelerle birlikte kentleri teknolojik gereksinimlere uygun hale getirme çabaları, ilk kentsel yenileme projelerini oluşturmuştur (Öksüz,2018). Kentsel dönüşüm, kentlerin sosyal, ekonomik ve mekânsal yapısını yeniden şekillendirerek, güvenli, yaşanabilir ve sürdürülebilir yaşam alanları oluşturmayı amaçlayan kapsamlı bir planlama yaklaşımıdır. Bu süreç, düzensiz yapılaşmanın düzenlenmesi, risk altındaki bölgelerin iyileştirilmesi ve modern, dayanıklı alanların inşa edilmesi gibi uygulamaları içerir. Ana hedef, mevcut kent dokusunun korunması ve geliştirilmesi ile gelecekte oluşabilecek olumsuzlukların önüne geçmektir.

Kentsel dönüşüm kavramı, sadece belirli bir bölgedeki fiziksel müdahaleleri değil, aynı zamanda kentlerin karşılaştığı geniş bir yelpazedeki fiziksel, sosyal ve çevresel sorunlara kapsamlı bir çözüm sunma amacını taşımaktadır. Bu yaklaşım, değişen kentsel alanların karşılaştığı hem fiziksel hem de sosyo-ekonomik sorunları detaylı bir şekilde ele alarak kalıcı çözümler üretmeye odaklanmaktadır. Dönüşüm planlarına tabi tutulan kentsel bölgelerin, fiziksel, ekonomik ve sosyal refahını güçlendirerek kentlerin genel yaşam kalitesini artırmayı hedeflemektedir (Frießecke, 2007; Köseoğlu, 2018).

Kocabaş (2006:10) kentsel dönüşümü “kentsel iyileştirme” olarak ele almış ve “...toplum tabanlı yenileştirme aracılığı ile en yoksul mahallelerde yaşayan vatandaşların koşullarının iyileştirilmesi ve aynı zamanda doğal ve yapılaştırılmış tarihi çevrenin korunması ve kentsel alanların çevresel performanslarının iyileştirilmesine ilişkin ölçüler aracılığı ile kentsel yapılaşmanın/ gelişmenin olumsuz çevresel etkisini azaltan, kent ve kasabaların ekonomik yarışabilirliğini destekleyen ortaklık tabanlı eylem programlarını uygulamayı hedefleyen, bütünleştirilmiş kamu sektörü öncülüğünde yürütülen süreç” olarak belirtmiştir (Tekedar ve Polat, 2020). Kentsel alanlardaki dönüşüm ve değişim, ülkelerin coğrafi, demografik, ekonomik ve toplumsal yapısıyla sıkı bir bağ içerisindedir. Ancak, bu dönüşüm süreçleri genellikle benzer nitelikte sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Kentlerde yaşayan insanların konut, iskan ve altyapı gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması, bu süreçlerin önemli bir odak noktasını oluşturmaktadır. Artan nüfus veya göçler, kentlerde

konut ve kamusal alan ihtiyaçlarını karşılamak adına ortak kullanım alanlarının ve sosyal donatıların geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Başka bir ifade ile, kentsel dönüşüm, kentin dinamik değişimine paralel olarak ortaya çıkan ekonomik, sosyal ve altyapısal talepleri karşılamak amacıyla kent bölgelerinin stratejik bir şekilde yeniden şekillendirilmesini hedeflemektedir (Aktaş,2019).

Roberts (2000) tarafından ortaya konan kentsel dönüşümün temel ölçütleri, bu sürecin karmaşıklığını ve kapsamlılığını vurgulamaktadır. Bu ölçütlerin başında, kentsel alanın detaylı bir analize dayanması gelmektedir. Bu analiz, fiziksel, sosyo-ekonomik ve kültürel dokunun yanı sıra çevresel koşulların koordineli adaptasyonunu amaçlamaktadır. Eşzamanlı dönüşüm sürecinde, çözümler için kapsamlı ve bütünlük stratejilerin uyumlu bir şekilde ortaya konulması ve en mantıklı yaklaşımın belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, stratejilerin geliştirilmesinde sürdürülebilir gelişme temeline dayanan uygulama programlarının planlanması, yaklaşımların imkanlar dahilinde uygulamaya yönelik net bir şekilde belirlenmesi, doğal kaynakların, ekonomik imkânların, yapılı çevrenin ve toplumsal yapının en iyi şekilde analiz edilmesi ve alanın var olan karakterinin ortaya çıkarılması sürecin önemli aşamalarını oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra, uygulamanın gerçekleştirilebilmesi için araştırılması ve bu kararın ortak bir fikir olarak alınması, kentsel alanda meydana gelecek dönüşümün kente nasıl yansıtılacağına çeşitli çözüm ve stratejilerle belirlenmesi ve tanımlanması da planlı, programlı, çok paydaşlı ve farklı boyutlarda gerçekleşen kapsamlı bir süreci gerektirmektedir (Sarsılmaz,2018).

Kentsel Koruma (Urban Conservation): kentin geçmişten günümüze kadar gelen mirasını sürdürme amacı güden, mevcut değerleri koruma ve gelecek kuşaklara aktarma yaklaşımı üzerine odaklanan yaklaşımdır (Erdere vd., 2014; Demirel, 2018).

Kentsel İyileştirme (Urban Rehabilitation): Bir yerleşim bölgesinin tümünü veya belirli bir kısmını, işlevsiz durumdan kurtarmayı ve kullanılamaz hale gelmiş kentsel alanları yeniden işlevsel hale getirmeyi amaçlayan bir dizi çabadır (Polat ve Dostoğlu, 2007; Kabakaş,2019).

Kentsel Yenileme (Urban Renewal): Çeşitli nedenlerle kentlerin zamanla eskiyen, zarar gören ve işlevini yitirmiş alanlarındaki kentsel dokunun dönüştürülmesini, geliştirilmesini, iyileştirilmesini ve yeni bir perspektifle canlandırılıp kente yeniden kazandırılmasını amaçlayan bir dizi planlama ve uygulama sürecidir (Görün ve Kara, 2010).

Kentsel Yeniden Canlanma (Urban Revitalization): İşlevlerini düzgün bir şekilde yerine getiremeyen bir yerleşim yerini veya bir bölümünü kurtarmak amacıyla gerekli altyapıların entegre edilmesi ve var olan imkanların etkin

bir biçimde kullanılması yoluyla revize edilme sürecidir (Keleş,1998; Çalışkan,2016).

Kentsel Yeniden Geliştirme (Urban Redevelopment): Kullanım süresini tamamlamış, eskimiş ve fiziksel, ekonomik özelliklerinin düzeltilmeyecek kadar kötüleştiği durumlarda, yeni bir tasarım ve plan doğrultusunda yeniden inşa edilmesi anlamına gelmektedir (Özden,2008; Şahin,2021).

Kentsel Yeniden Oluşum (Urban Regeneration): Tamamen harap olmuş, çürümüş ve eski ve etkisiz hale gelmiş bölgelerde, yeni bir estetik ve işlevsellik kazandırma süreci veya mevcut alanların iyileştirilerek bu alanların kente entegrasyonu, kentsel yeniden oluşumun temelini oluşturmaktadır (Avcı,2013).

Alansal Temizleme (Urban Clerance): Kentsel alanda yaşanan çöküntüyle başa çıkmak için fiziksel dokunun tümüyle yıkılıp yerine yeni bir doku getirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Alansal temizleme yöntemi, yüklü maliyetler gerektirdiğinden dolayı zaman içinde terk edilmiştir. Çöküntü yaşanan alanın iyileştirilmesi mümkün olmadığı durumlarda son çözüm yolu olarak uygulanmaktadır (Özden, 2008; Zengin,2021).

Soylulaştırma (Gentrification): Soylulaştırma, ekonomik olarak dezavantajlı grupların yaşadığı kent merkezlerinin, daha yüksek gelir seviyesine sahip bireyler tarafından tercih edilmesi ve bu süreçte bölgenin sosyo-ekonomik yapısının dönüşmesi olarak tanımlanmaktadır (Zukin,2003).

Sürdürülebilirlik

1972 yılında Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen Stockholm konferansı sonrasında çevre sorunları dünya gündemine taşınmış, çevre ile uyumlu kalkınma planları yapılarak birçok ülkenin katılımı ile ilk küresel değerlendirme kabul edilmiş ve “İnsan ve Çevresi” bildirgesi hazırlanmıştır (Mısır,2016; Yıldıztepe,2022). Stockholm konferansında ülkelerin çevre sorunlarının yeterli gelişime sahip olamamaktan kaynaklandığı, toplumlarının temel gereksinimlerini karşılayamadığı ve bu sebeple kalkınma hedefleri oluşturulması gerektiği konusuna değinilmiş ancak bu hedefleri gerçekleştirirken çevrenin korunup doğal kaynakların geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu konferans vasıtasıyla çevre ve ekonomi konuları gündeme gelmiş, sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarının benimsenmesine fayda sağlamıştır (Yağmur, 2018). Sürdürülebilir gelişme veya sürdürülebilirlik terimleriyle özdeşleştirilen sürdürülebilir kalkınmanın ilk tanımı, 1987 yılında Birleşmiş Milletler tarafından oluşturulan Dünya Çevre ve Gelişme Komisyonu (World Commission on Environment and Development - WCED) tarafından yayınlanan Ortak Geleceğimiz (Our Common Future) raporunda ortaya konmuştur. Bu tanıma göre, sürdürülebilirlik, mevcut gereksinimleri

karşılamaı sürdürerek gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama kapasitesini olumsuz etkilemeden sürdürme anlayışını içermektedir (WCED,1987).

Sürdürülebilirlik kavramı, gelecek kuşaklara doğal kaynaklar ve enerjiyi aktararak, ekosistemde var olan insanlar ve diğer inorganik unsurların yaşamını güvence altına almayı hedeflemektedir (Baştanoğlu,2017; Nahidi,2021). Sürdürülebilirlik, günümüz ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayan, doğal kaynakların bilinçli ve planlı kullanımını sağlayan bir yaklaşımdır. Çevrenin korunup, doğal kaynaklardan kontrollü faydalanarak gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakmak konusunda sürdürülebilirlik kavramı oldukça önemlidir. Sürdürülebilirlik sadece çevre, ekosistem ve insan ile ilişkili değil, ekonomi ve toplumu da içine alan geniş kapsamlı bir kavramdır.

Sürdürülebilirliğin etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için sosyal, çevresel ve ekonomik alanlardaki ilerlemelerin birbirini tamamlayarak ilerlemesi gerekmektedir. Bu alanlarda eşzamanlı gelişim gösterildiğinde, sürdürülebilir gelişim sağlanabilmektedir (Çakır, 2012; Arslan,2015). Ekonomik, çevresel ve sosyal ayaklara dayanan sürdürülebilirlik, günümüz ve gelecekteki kentlerin planlanması ve tasarlanması sürecinde, istenen hedeflere ulaşmak için sadece soyut kavramlar olarak değil, aynı zamanda pratikte de göz önüne alınmalıdır. Sürdürülebilirlik, ekonomik açıdan gelişim göstermiş, çevresel ve sosyal olarak bir uyum içinde olan bir olguyu ifade etmektedir (Çelik, 2009; Haksever, 2019).

Sürdürülebilir kalkınma, ülkelerin gelişimini ve çevresel duyarlılığını artırmayı hedefleyen, içeriğinde teknolojik, ekonomik, çevresel ve sosyal boyutları bulunan kapsamlı bir uluslararası kalkınma modelidir. Her konuda yeniliklere açık, ekonomik olarak ülkeye değer katmayı hedefleyen, sosyal anlamda ise problem çözme yeteneği ve olası dengesiz durumları önleme kapasitesine sahip bir sistem olan sürdürülebilir kalkınma olgusu, kendini sürekli geliştiren bir yapıya sahiptir (Kayıhan,2006). 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından yayınlanan Ortak Geleceğimiz adlı raporun ardından benimsenerek yaygın bir kullanıma ulaşan sürdürülebilir kalkınma kavramı, “Bugünün gereksinimleri, gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeden karşılanması ile mümkündür” prensibini benimseyerek, geleceğin ortak bir sorumluluk üzerine kurulu olduğunu vurgulamaktadır (Çakır Kıasıf, 2024).

Sürdürülebilirlik terimi, farklı bağlamlarda kullanılarak geniş bir anlam yelpazesi kazanmıştır, ancak en kısa haliyle; doğal kaynakların geleceğe aktarılması ve devamlılığının sağlanmasıdır. Bu bağlamda kaynaklar, insan ve çevrenin korunumunu içermektedir (Nahidi, 2021). Sürdürülebilir kalkınma kavramı çeşitli disiplinlerin bir arada çalışarak geliştirdiği bir husus olsa da üç ana konu üzerinde ilerleme amacıyla gündeme gelmiştir. Sürdürülebilirliğin

gerçekleşebilmesi için çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik aynı paralellikte ve bir denge içerisinde geliştirilmelidir (Haştemoğlu,2006).

Çevresel sürdürülebilirlik, doğaya verilen zararın en aza indirgenmesi, bilinçli enerji ve kaynak tüketimi ile çevresel zararın minimum düzeye indirilmesini hedefleyen bir yaklaşımdır. Çevresel problemlere karşı alınması gereken önlemlerin, var olan çevre sorunlarının azaltılmasını sağlayarak, gelecek kuşaklara yaşanabilir alanlar bırakılmasını destekleyecek nitelikte sürdürülebilir olması gerekmektedir (Morelli,2011; Palas,2023). Çevresel sürdürülebilirliğin önemi, doğal kaynakların korunması, bilinçli kullanımı ve gelecek nesillere aktarılması perspektifinde belirginleşmektedir (Sürücü ve Çakır Kıyaslı, 2022). Kentlerde meydana gelen sorunlarla birlikte çevre koruma bilinci oluşmakta ve insanlar sürdürülebilir çevre politikalarına yönelmektedir (Özalp, 2023).

Ekonomik sürdürülebilirlik, insanoğlunun ihtiyaçlarını etkin bir biçimde karşılamayı hedeflerken aynı zamanda ekonomiyi de kalkındırmayı hedefleyen sürdürülebilir kalkınmanın bir boyutudur. Kapsamında ekonomik büyüme, kar elde etme ve araştırma-geliştirme faaliyetleri gibi alt başlıkları içermektedir (Sev,2009; Nahidi,2021). Ülkeler, kısa vadede yüksek kara geçilen projelerle kazanç sağlamak konularına öncelik verdiği için çevrenin korunumu hususu çoğunlukla ekonomik kalkınmanın ardında kalmaktadır. İnşaat sektöründeki üretimden başlayarak tüketime kadar uzanan ekonomik boyut, bilinçli ve etkili yönetim sağlanarak sürdürülebilirlik oluşturulmalıdır (Nahidi,2021).

Sosyal sürdürülebilirlik, sağlık ve eğitim alanlarında gerçekleşen ilerleme, ihtiyaçların karşılanması, kültür ve miras değerlerinin korunması ve mevcut yaşam standartlarının geliştirilmesi gibi temel prensiplere dayanmaktadır. Kuşaklar arası denge kurmak, gelecek kuşaklara yaşanabilir bir dünya bırakmak için gerekli kaynakların sürdürülmesini sağlamayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, mevcut yaşam standartlarını korurken aynı zamanda gelecek kuşakların yaşam haklarını güvence altına almayı amaçlamaktadır (Sev,2009; Temel,2018). Sosyal sürdürülebilirlik her koşulda eşitliğin gözetilmesini sağlamaktadır. Toplumun sağlık ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak, yaşam kalitesini zaman içinde yükseltmek ve toplumun her bireyine eşitlikçi yaklaşım sunmak, toplum içinde sosyal adaleti sağlamak, bireylerin ulusal ve uluslararası tüm kararlarda aktif katılımını sağlamak sosyal sürdürülebilirliğin ana hedeflerinden birkaçıdır.

Sürdürülebilir Kentsel Dönüşüm

Dünya genelindeki nüfus artışıyla ilişkili olan, ekonomik büyüme, insan refahı, iklim değişikliği, enerji tüketimi ve doğal kaynakların kullanımı gibi faktörler göz önüne alındığında, kentsel dönüşüm uygulamalarının sürdürülebilir

bir yaklaşım ile ele alınması önem arz etmektedir (Toli ve Murtagh,2017; Polat,2021). Kentler, sosyal ve ekonomik açıdan çeşitli sosyal gruplar arasındaki ayrışma, yoksullukla ilişkili gerilimler ve ekonomik değişimler gibi sorunlarla mücadele ederken, aynı zamanda çevre kirliliği, kaynakların etkin kullanımı, kent içi tikanıklık ve bölgesel rekabet gibi çevresel sorunlarla da karşı karşıya kalıp ekolojik zorluklarla da başa çıkmak durumundadır (Legner ve Lilja,2010; Gençer Özdemir,2019). Dünya nüfusunun büyük çoğunluğunun yaşadığı ve ekonomik-sosyal değişimlerle paralel olarak çevresel sorunların arttığı kentler, insanoğlunun çözüm bulmasını gerektiren kentsel zorluklarla karşı karşıya olduğu önemli yerleşim yerleridir. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik kavramı, kentlerin bu sorunları ele almak için sunulan bir çözüm aracı olarak ön plana çıkmaktadır.

İlk zamanlarda, ekonomik ve teknolojik ilerlemelerin yol açtığı çevresel tehditlere karşı çözüm olarak ortaya çıkan sürdürülebilirlik ilkesi, kentlerde ortaya çıkan zorluklara yönelik sunulan etkili bir çözüm modelini temsil etmektedir. Ekonomik gelişme ile ilişkilendirilen çevresel sorunları göz önünde bulunduran uluslararası kuruluşlar, odak noktası kentler olan çevresel kalkınma stratejileri belirlemiş olup bu stratejik yaklaşımlar sonucunda da “kentsel sürdürülebilirlik” kavramı ortaya çıkmıştır (İmamverdi,2022).

Kentsel dönüşümün sürdürülebilirliği, kentlerin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için önemli bir araç olarak kabul edilmesi, farklı aktörler arasında etkili iş birliğinin gerçekleşmesi, çeşitli görüşlerin ve bilgi birikimlerinin bütünleştirilmesi ve değişik çözüm ve yaklaşımların deneyimlenmesi sürecini içermektedir. Sürdürülebilir kentsel dönüşüm, kentlerin evriminde radikal değişimleri tetikleyen ve çok boyutlu sürdürülebilir kentsel yapıları hedefleyen bir süreçtir. Bu dönüşümün itici güçleri arasında, yönetim ve planlama süreçlerinin güçlendirilmesi, yenilik ve rekabetçilik anlayışının benimsenmesi ve yaşam tarzı ile tüketim alışkanlıklarının gözden geçirilmesi yer almaktadır. Sürdürülebilir kentsel yapılar, kaynak yönetimi, iklim değişikliğiyle mücadele, ulaşım ve erişilebilirlik, bina tasarımı ve mekansal çevre düzenlemesi ile kamusal alanların kapsamlı bir şekilde ele alındığı bir yapısal dönüşüm sürecini içermektedir. Bu süreçte, farklı bileşenler arasındaki etkileşimler ve fiziksel yapılardaki gelişimin ekonomik, sosyal ve çevresel faktörlerle ilişkisi önemlidir. Bu çerçevede, sürdürülebilir kentsel dönüşüm, kentlerin geleceğini belirlerken çeşitli paydaşların işbirliği yapmasını ve farklı perspektifleri bir araya getirmeyi hedeflemektedir (McCormick vd.,2013).

Küresel ölçekte standartlaşmış bir kentsel tasarım tanımının bulunmamasına rağmen, kentsel çevrenin fiziksel düzenlenmesi olarak değerlendirilirken, doğal ve yapısal öğelerin muhafaza edilmesiyle birlikte, insanların sosyal ve duygusal gereksinimlerini karşılayan ve sürdürülebilir kentler oluşturmaya yönelik bir

yaklaşım olarak tanımlamaktadır. Kentsel tasarım ile sürdürülebilirlik ilişkisi göz önüne alındığında, sürdürülebilir kentsel dönüşüm ekonomik, sosyal ve çevresel faktörler göz önünde bulundurularak mevcut kentsel yapının değiştirilmesiyle sağlanabileceği öngörülen bir süreçtir (Lee,2008).

Sürdürülebilir kentsel gelişim için başarının anahtarı, kalkınmanın ölçeği, yapı türleri ve yoğunluğu, ulaşım düzenlemeleri, peyzaj ve ekoloji gibi unsurlarla birlikte doğal kaynakların tüketimi ve atık/kirillik üretiminin dikkate alınmasıdır; bununla birlikte, kentsel sürdürülebilirlik için önerilen adımlar arasında kentsel form, nüfus yoğunluğu, ulaşım sistemleri, arazi kullanımı planlaması, yapı tasarımı ve sosyo-ekonomik ve çevresel faydalar için uygun yönetim uygulamaları bulunmaktadır (Pitts,2004). Kentsel dönüşüm süreci, sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda ekonomik, çevresel ve sosyal unsurları bir arada ele almalıdır. Dönüşüm süreci, istihdam imkânlarının genişlemesi, gelir düzeyinin artması ve kentsel bölgeler arasındaki gelir eşitsizliğinin azalması gibi faktörlerle sürdürülebilirliğin ekonomik boyutunu temsil etmektedir. Bu durum, dönüşüm sonrasında yapı ve fiziksel çevre kalitesinin artmasıyla, yerel ekonominin canlanmasına katkı sağlamaktadır (Bennet vd.,2000; Zengin,2021). Ekonomik dönüşüm, yerel ekonominin güçlenmesini ve büyümesini destekleyerek bölgenin rekabet gücünü artırmayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte, endüstrilerin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi aracılığıyla yerel işgücünün korunması ve yabancı yatırımların bölgeye çekilmesi hedeflenmektedir (Lee,2008).

YÖNTEM

Bibliyometrik çalışmalar, belirli bir alandaki akademik üretimi kapsamlı bir şekilde inceleyerek, o disiplinin zaman içerisindeki dönüşümüne ve gelişim dinamiklerine ilişkin somut veriler sağlamaktadır. Bu tür analizler, araştırmacıların hangi kaynaklardan esinlendiğini ve bir bilim dalının gelecekteki yönelimlerini anlamaya olanak tanırken, aynı zamanda araştırma eğilimlerinin yıllar içindeki değişimini, ele alınan temaların çeşitliliğini ve kullanılan yöntemlerin farklılaşmasını değerlendirmek için güçlü bir metodolojik çerçeve sunmaktadır (İnceoğlu, 2014).

Bu çalışma, bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak sürdürülebilirlik kavramının kentsel dönüşüm çalışmalarındaki yerini ve önemini çok boyutlu bir yaklaşımla ele almayı amaçlamakta; bu bağlamda, bilimsel literatürde bu iki disiplinlerarası alanın genel eğilimlerini, mevcut araştırma boşluklarını, zaman içerisindeki evrimini, temel kavramlarını ve iş birliği ağlarını kapsamlı bir şekilde haritalayarak, gelecekteki araştırmalar ve uygulamalar için stratejik bir perspektif sunmayı hedeflemektedir. Ayrıca, bibliyometrik analizlerden elde edilen nicel veriler ve nicel göstergeler doğrultusunda, bu iki alanın kesişim

noktasına ilişkin çalışmaların bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesi ve literatürdeki mevcut durumun geniş bir perspektifle araştırmacılara sunulması amaçlanmaktadır.

Web of Science (WoS), geniş kapsamlı veri içeriğiyle, farklı disiplinlerden araştırmacılara bilimsel literatür tarama ve atıf analizi ve yayın eğilimlerini belirleme imkânı sunan önemli bir platformdur (Li, Rollins & Yan, 2018). Bibliyometrik analizler ve diğer bilimsel incelemeler için Web of Science veri tabanının tercih edilmesi, gelişmiş tarama kriterlerine sahip olması, yayın etiğine uygun, yüksek standartlarda güvenilir kaynakları içermesi ve veri analizi süreçlerini destekleyen çeşitli kontrol mekanizmaları sunarak araştırmalardan elde edilen sonuçların güvenilirliğini ve bilimsel geçerliliğini artırmasıyla ilişkilidir. Bu nedenle çalışmada kullanılan veriler, Clarivate Analytics tarafından sunulan ve akademik araştırmalarda sıkça tercih edilen Web of Science (WoS) veri tabanından elde edilmiştir.

18.12.2024 tarihinde, “urban transformation” anahtar sözcüğüyle Web of Science’da “tüm alanlar” seçilerek yapılan aramada 2646 sonuca ulaşılmıştır. AND bağlacıyla “sustainability” anahtar kelimesi eklenerek 419 dökümana ulaşılmıştır. OR bağlacı ile “sustainability urban transformation” anahtar kelimesi ile 445 veriye ulaşılmıştır. 2001- 2025 yılları arasında yayımlanan çalışmalar “Export Tab Delimited File” ve “Export Records to Tab Delimited File” seçeneklerinden “Full Record” olarak 18 Aralık 2024 tarihinde indirilmiştir. Taramaya farklı disiplinlerden dergi makalesi, bildiri, araştırma makalesi, kitap bölümü dahil olmak üzere tüm türler dahil edilmiştir. Arts & Humanities Citation Index (A&HCI); Book Citation Index- Science (BKCI-S); Book Citation Index– Social Sciences & Humanities (BKCI-SSH); Conference Proceedings Citation Index- Science (CPCI-S); Conference Proceedings Citation Index- Social Science & Humanities (CPCI-SSH); Emerging Sources Citation Index (ESCI); Science Citation Index-Expanded (SCI-EXPANDED) ve Social Science Citation Index (SSCI) indeksleri kapsama alınmıştır.

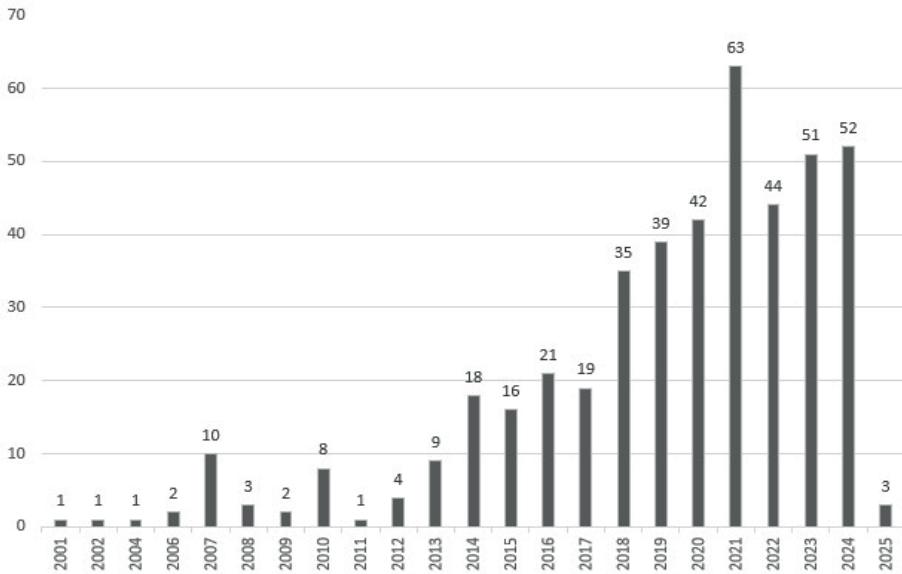
VOSviewer, akademik atıf ilişkilerinin analiz edilmesi, bibliyometrik çalışmaların yürütülmesi ve verilerin görsel olarak sunulması amacıyla kullanılan, araştırmacılara bilimsel haritalar oluşturma fırsatı sağlayan bir yazılımdır (Dereli,2024). Veriler, bibliyometrik haritaları oluşturmak ve görüntülemek için kullanılabilen VOSviewer programının Version 1.6.20 versiyonunda analiz edilmiştir.

BULGULAR

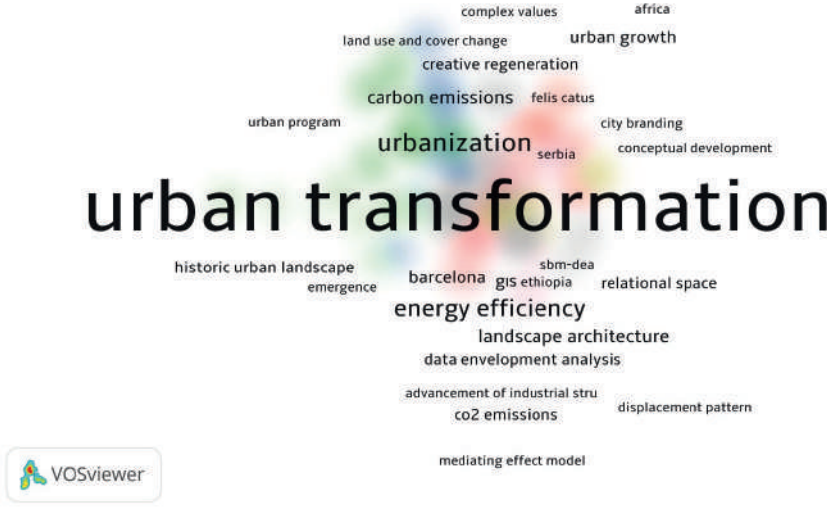
Kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik yaklaşımını ele alan ilk çalışma, 2001 yılında yayınlanmıştır. Bu tarihten itibaren, Web of Science (WoS) veri tabanında bu alanda toplam 445 eser indekslenmiştir. Çalışmaların

yıllara göre dağılımı incelendiğinde, bu konunun başlangıçta sınırlı bir akademik ilgi gördüğü, ancak zamanla artan bir ilgiyle sürekli yükseliş trendi sergilediği gözlemlenmektedir. 2001-2006 yılları arasında her yıl yalnızca birkaç çalışma yayınlanmış, bu alandaki akademik üretim 2007 yılı itibarıyla belirgin bir şekilde artış göstermiştir. Bu dönemde yayın sayısı 10'a ulaşmış ve sürdürülebilirlik ile kentsel dönüşüm konularının daha geniş bir akademik kabul görmeye başladığını göstermiştir. 2010'lu yıllar ise bu konunun gelişiminde önemli bir dönüm noktasıdır. 2013 ve 2014 yıllarında sırasıyla 9 ve 18 yayımla dikkat çekici bir artış yaşanmış, 2015-2020 yılları arasında bu artış daha düzenli ve istikrarlı bir seyir izlemiştir. 2020 yılında yayın sayısı 39'a ulaşarak bu alandaki çalışmaların artan bir ilgiyle devam ettiğini göstermiştir. 2021 yılı ise 63 çalışmayla bu konunun literatürde zirve yaptığı yıl olmuştur. 2021 yılındaki zirveyi takip eden 2022 ve 2023 yıllarında ise yayın sayılarında düşüş gözlemlenmiş; 2022'de 51 ve 2023'te 52 çalışma yayınlanmıştır. Ancak bu düşüşe rağmen, sürdürülebilir kentsel dönüşüm konusuna yönelik akademik ilgi halen yüksek seviyelerde devam etmektedir (Şekil 1).

Genel olarak değerlendirildiğinde, kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik yaklaşımlarına yönelik akademik çalışmaların yıllar içinde kayda değer bir ivme kazandığı ve 2021 yılında zirve yaptığı görülmektedir. Son yıllarda yaşanan kısmi düşüşler, bu alandaki ilginin yön değiştirmekte olduğunu ya da daha yenilikçi yaklaşımlar geliştirilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Bu durum, sürdürülebilir kentsel dönüşüm konusunun gelecek yıllarda daha spesifik ve uygulamaya yönelik araştırmalarla çeşitlenmesi için bir fırsat sunmaktadır.

Şekil 1: Yapılan Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

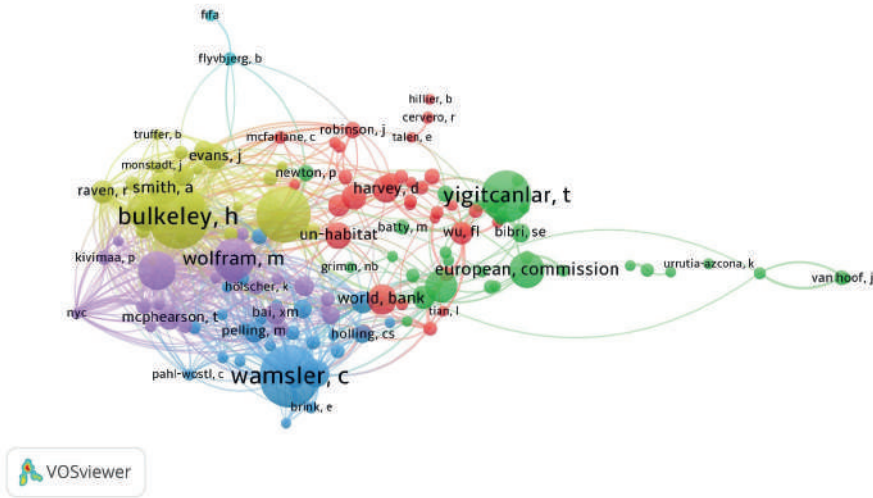

Şekil 2: Anahtar Kelimelerin Yoğunluk Görselleştirme Haritası

Şekil 2, kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik konularının geniş bir araştırma alanını kapsadığını ve bu alandaki çalışmaların multidisipliner bir perspektif ile şekillendiğini göstermektedir. Kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik yaklaşımları bulunan yayınlarda en sık kullanılan anahtar sözcüklere bakıldığında 103 tekrar ile urban transformation (kentsel dönüşüm), 74 tekrar ile sustainability (sürdürülebilirlik), 31 tekrar ile sustainable development (sürdürülebilir kalkınma), 17 tekrar ile climate change (iklim değişikliği), urban sustainability (kentsel sürdürülebilirlik), urban regeneration (kentsel yenileme) ve 16 tekrar ile resilience (dayanıklılık) ifadeleri başı çekmektedir. Toplam bağlantı gücü açısından en güçlü ifadeler urban transformation (549), sustainability (369) ve urban planning (169) olmuştur. En az 1 defa görülen ve aralarında ilişki bulunan 1378 gözlem birimi ile yapılan analiz neticesinde toplam 25 küme, 5576 bağlantı ve 5886 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. Görseldeki bağlantı yoğunluğu, literatürde tematik derinleşmenin yanında, disiplinler arası ortak çalışma potansiyelinin de güçlü olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yoğunluk haritası, kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik çalışmaları için yalnızca geçmişteki eğilimleri anlamakla kalmayıp, gelecekteki araştırma yönelimlerini belirlemek açısından da değerli bir rehber niteliğindedir (Şekil 2). Anahtar kelimeler arasından kullanım sıklığı açısından ilk 20 sözcük Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Anahtar Kelimelerin Kullanım Sıklığı

No	Anahtar Sözcük	Kullanım Sıklığı	No	Anahtar Sözcük	Kullanım Sıklığı
1	Urban Transformation	103	11	Cities	13
2	Sustainability	74	12	Sustainable Cities	13
3	Urban Planning	31	13	Governance	11
4	Sustainable Development	22	14	Sustainable Urban Development	11
5	Climate Change	17	15	Urbanization	11
6	Urban Sustainability	17	16	Sustainable Urban Transformation	11
7	Urban Regeneration	17	17	China	10
8	Resilience	16	18	Climate Change Adaptation	9
9	Smart Cities	14	19	Urban Development	9
10	Smart City	14	20	Energy Efficiency	9

Şekil 3: Yazarların Ortak Atıf Analizi

Bir yayında atıf yapılan farklı kaynaklar co-citation (ortak atıf) olarak adlandırılmaktadır. Atıf sayısı minimum 10 seçilerek 144 birim üzerinden yapılan analize göre toplamda 13 küme, 3837 bağlantı ve 16178 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. En fazla ortak atıf yapılan yazarlar Bulkeley (84), Wamsler (83) ve Geels (73) olarak tespit edilmiştir (Şekil 3).

Şekil 4: WoS Veritabanında Kentsel Dönüşümde Sürdürülebilirlik Yaklaşımı Barındıran İlk 10 Çalışma Alanı ve Çalışma Sayısı Ağaç Haritası Grafiği (**Kaynak:** WoS Veritabanı)

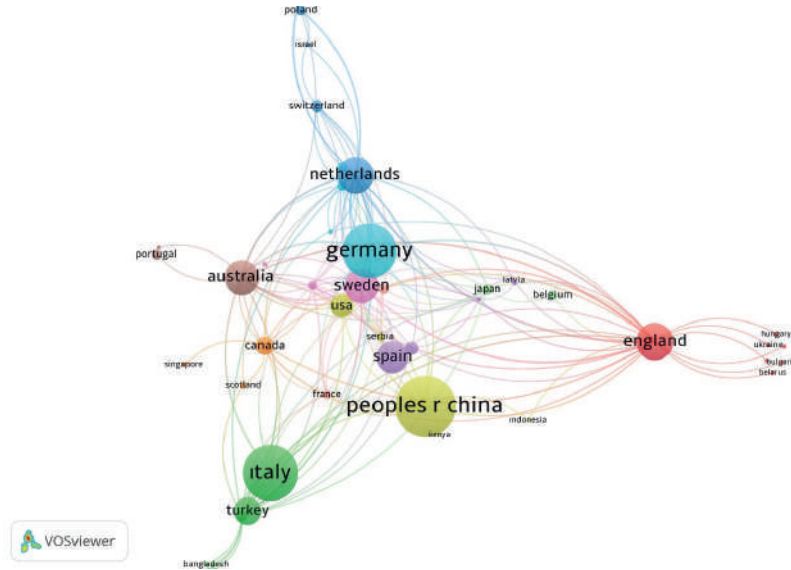
Grafikte, Web of Science (WoS) veritabanında kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik yaklaşımlarını ele alan çalışmalara en çok katkı sağlayan ilk 10 disiplin ve bu disiplinlere ait çalışma sayıları bir ağaç haritası ile görselleştirilmiştir (Şekil 4). En fazla çalışma, environmental sciences (çevre bilimleri, 203 çalışma) ve environmental studies (çevre çalışmaları, 185 çalışma) alanlarında gerçekleştirilmiş olup, bu iki disiplinin konunun doğası gereği en belirgin katkısını sunduğu görülmektedir. Bunu, green sustainable science technology (yeşil ve sürdürülebilir bilim ve teknoloji, 181 çalışma) ve urban studies (kentsel çalışmalar, 87 çalışma) alanları takip etmektedir. Regional urban planning (bölgesel kentsel planlama, 45 çalışma) ve engineering environmental (çevre mühendisliği, 40 çalışma) gibi mühendislik odaklı alanlar da önemli bir katkı sunarken, geography (coğrafya, 33 çalışma) ve architecture (mimarlık, 27 çalışma) disiplinleri mekânsal ve tasarımsal perspektifleriyle bu alana değer katmaktadır. Daha az sayıda çalışma ise civil engineering (inşaat mühendisliği, 20 çalışma) ve construction building technology (yapı ve inşaat teknolojisi, 18 çalışma) gibi daha spesifik mühendislik alanlarında gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2: Kentsel Dönüşümde Sürdürülebilir Yaklaşım Barındıran Çalışma Alanları, En Çok Atıf Alan Yazarlar ve Çalışmalar

Çalışma Alanı	En Çok Atıf Alan Yazar	En Çok Atıf Alan Çalışma	Atıf Sayısı
Environmental Sciences (Çevre Bilimleri)	Kennedy, C., Cuddihy, J., Engel-Yan, J.	The changing metabolism of cities	787
Environmental Studies (Çevre Çalışmaları)	Brink, E., Aalders, T., Adam, D., Feller, R., Henselek, Y., Hoffmann, A., Ibe, K., Matthey-Doret, A., Meyer, M., Negrut, N.L., Rau, A.L., Riewerts, B., von Schuckmann, L., Törnros, S., von Wehrden, H., Abson, D.J., Wamsler, C.	Cascades of green: A review of ecosystem-based adaptation in urban areas	216
Green Sustainable Science Technology (Yeşil ve Sürdürülebilir Bilim ve Teknoloji)	Kennedy, C., Cuddihy, J., Engel-Yan, J.	The changing metabolism of cities	787
Urban Studies (Kentsel Çalışmalar)	Huovila, A., Bosch, P., Airaksinen, M.	Comparative analysis of standardized indicators for Smart sustainable cities: What indicators and standards to use	262
Regional Urban Planning (Bölgesel Kentsel Planlama)	March, H., Ribera-Fumaz, R.	Smart contradictions: The politics of making Barcelona a Self-sufficient city	152
Engineering Environmental (Çevre Mühendisliği)	Kennedy, C., Cuddihy, J., Engel-Yan, J.	The changing metabolism of cities	787
Geography (Coğrafya)	Brink, E., Aalders, T., Adam, D., Feller, R., Henselek, Y., Hoffmann, A., Ibe, K., Matthey-Doret, A., Meyer, M., Negrut, N.L., Rau, A.L., Riewerts, B., von Schuckmann, L., Törnros, S., von Wehrden, H., Abson, D.J., Wamsler, C.	Cascades of green: A review of ecosystem-based adaptation in urban areas	216
Architecture (Mimarlık)	Sève, B., Redondo, E.	The Pavilion of desires. Artistic co-creation for the improvement of public space	9
Civil Engineering (İnşaat Mühendisliği)	Becchio, C., Ferrando, D.G., Fregonara, E., Milani, N., Quercia, C., Serra, V.	The cost-optimal methodology for the energy retrofit of an ex-industrial building located in Northern Italy	42
Construction Building Technology (Yapı ve İnşaat Teknolojisi)	Addanki, S.C., Venkataraman, H.	Greening the economy: A review of urban sustainability measures for developing new cities	90

Tablo 2, Web of Science (WoS) veritabanında kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik yaklaşımlarını ele alan çalışmalara en çok katkıda bulunan çalışma alanlarını, bu alanlardaki en çok atıf alan yazarları, çalışmaların başlıklarını ve atıf sayılarını göstermektedir. Environmental Sciences (Çevre Bilimleri), “The Changing Metabolism of Cities” başlıklı çalışması ile Kennedy, C., Cuddihy, J. ve Engel-Yan, J.’nin öncülüğünde 787 atıf ile en çok katkı sunan alan olarak öne çıkmıştır. Benzer şekilde, Environmental Studies (Çevre Çalışmaları) alanında “Cascades of Green: A Review of Ecosystem-Based Adaptation in Urban Areas” çalışması, 216 atıf alarak önemli bir yer tutmaktadır. Green Sustainable Science Technology (Yeşil ve Sürdürülebilir Bilim ve Teknoloji), aynı çalışmayla çevresel metabolizmanın dönüşümüne dikkat çeken bir diğer etkili alandır.

Urban Studies (Kentsel Çalışmalar) alanında, “Comparative Analysis of Standardized Indicators for Smart Sustainable Cities” çalışması 262 atıfla dikkat çekmektedir. Ayrıca, Regional Urban Planning (Bölgesel Kentsel Planlama) ve Engineering Environmental (Çevre Mühendisliği) alanlarında da sırasıyla 152 ve 787 atıf ile önemli katkılar sağlanmıştır. Daha spesifik alanlar olan Geography (Coğrafya) ve Architecture (Mimarlık), daha düşük atıf sayılarına sahip olsa da literatürde farklı perspektifler sunmaktadır. Özellikle mimarlık alanında, 9 atıf alan “The Pavilion of Desires” çalışması, tasarım ve kamusal alanların iyileştirilmesine odaklanmaktadır. Civil Engineering (İnşaat Mühendisliği) ve Construction Building Technology (Yapı ve İnşaat Teknolojisi) gibi mühendislik temelli alanlarda, enerji etkinliği ve sürdürülebilirlik konularına yönelik çalışmalarda sırasıyla 42 ve 90 atıf alınmıştır. Bu tablo, kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik yaklaşımlarının farklı disiplinlerdeki etkisini ve bu disiplinlerin literatüre yaptığı katkıları disiplinlerarası bir perspektifle ortaya koymaktadır (Tablo 2).

Şekil 5: Ülkelerin Atıf Analizi.

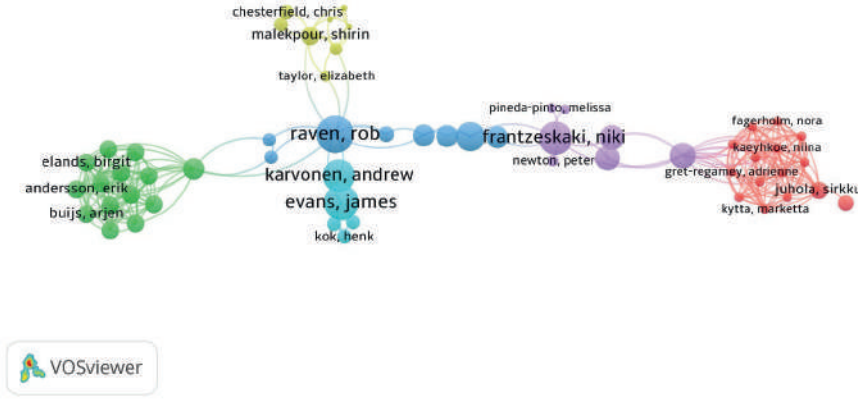
Yayınların menşei ülkelerine göre aldıkları atıflara dair ağ haritası oluşturmak üzere bir ülke tarafından en az 1 eser yayınlanması ve 1 atıf alınması kriteri kapsamında aralarında ilişki bulunan 48 birim üzerinden analiz yapılmıştır (Şekil 5). 11 küme, 165 bağlantı ve 375 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. En fazla atıf alan ülkeler İsveç (2027 atıf), Hollanda (1129 atıf), İngiltere (1142 atıf), Avustralya (928 atıf) ve Almanya (1048 atıf) ile toplam bağlantı gücü

açısından bu ülkeler ilk beşte yer almaktadır. Eser sayısı olarak ise sıralama Çin Halkları (67 yayın), İtalya (61 yayın) ve Almanya (59 yayın) şeklindedir.

Tablo 3: En Etkili Çalışma Alanları, Üniversiteler, Dergiler, İndeksler, Yayın Türleri, Ülkeler, Yayıncılar, Diller ve Yıllar

No	Çalışma Alanı	Üniversite	Dergi	İndeks	Yayın Türü	Ülke	Yayıncı	Dil	Yıl
1	Çevre Bilimleri (203)	LUND UNIVERSITY (17)	SUSTAINABILITY (102)	Social Sciences Citation Index (SSCI) (245)	Makale (361)	Çin Halkları (67)	Mdpi (115)	İngilizce (424)	2021 (63)
2	Çevre Çalışmaları (185)	SAPIENZA UNIVERSITY (11)	JOURNAL OF CLEANER PRODUCTION (21)	Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED) (236)	Bildiri Belgesi (61)	İtalya (61)	Elsevier (104)	İspanyolca (7)	2024 (52)
3	Yeşil ve Sürdürülebilir Bilim ve Teknoloji (181)	CHINESE ACADEMY OF SCIENCES (9)	CITIES (10)	Emerging Sources Citation Index (ESCI) (81)	Araştırma Makalesi (24)	Almanya (59)	Springer Nature (49)	Türkçe (6)	2023 (51)
4	Kentsel Çalışmalar (87)	MONASH UNIVERSITY (9)	JOURNAL OF INDUSTRIAL ECOLOGY (8)	Conference Proceedings Citation Index – Science (CPCI-S) (41)	Erken Erişim (11)	İngiltere (38)	Taylor & Francis (26)	İtalyanca (5)	2022 (44)
5	Bölgesel Kentsel Planlama (45)	UTRECHT UNIVERSITY (9)	LECTURE NOTES IN COMPUTER SCIENCE (6)	Conference Proceedings Citation Index – Social Science & Humanities (CPCI-S) (10)	Kitap Bölümleri (10)	Hollanda (37)	Sage (11)	Slovenca (2)	2020 (42)
6	Çevre Mühendisliği (40)	DELFT UNIVERSITY OF TECHNOLOGY (8)	SUSTAINABILITY SCIENCE (6)	Book Citation Index – Social Sciences & Humanities (BKCI-SSH) (10)	Editöryal İçerik (9)	Avustralya (35)	Wiley (11)	Almanca (1)	2019 (39)
7	Coğrafya (33)	UNIVERSITY OF LONDON (8)	TEMA JOURNAL OF LAND USE MOBILITY AND ENVIRONMENT (6)	Arts & Humanities Citation Index (A&HCI) (8)	Düzeltilme (1)	İsveç (34)	Emerald Group Publishing (8)		2018 (35)
8	Mimarlık (27)	UNIVERSITY OF NAPLES FEDERICO II (8)	ENVIRONMENT DEVELOPMENT AND SUSTAINABILITY (5)	Book Citation Index – Science (BKCI-S) (1)	Mektup (1)	İspanya (32)	Frontiers Media Sa (8)		2016 (21)
9	İnşaat Mühendisliği (20)	HELMHOLTZ ASSOCIATION (7)	ENVIRONMENTAL SCIENCE POLICY (5)		Geri Çekilen Yayın (1)	Türkiye (27)	Univ Studi Napoli Federico II (6)		2017 (19)
10	Yapı ve İnşaat Teknolojisi (18)	LEIBNIZ INSTITUT FÜR OKOLOGISCHE RAUMENTWICKLUNG (7)	URBAN PLANNING (5)			ABD (23)	Cogitatio Press Showing 10 out of 80 entries (5)		2014 (18)

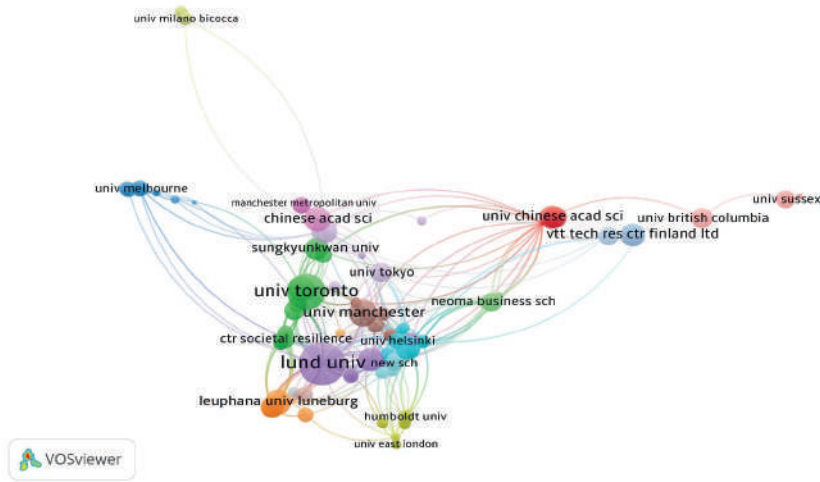
Kentsel dönüşümde sürdürülebilir yaklaşımlar barındıran bilimsel yayınların çeşitli özelliklerini içeren tabloda, en sık görülen çalışma alanı ‘Çevre Bilimleri’ (203) olup, en çok yayın yapan üniversite ‘Lund University’ (17) ve ülke ‘Çin Halkları’dır (67). Yayınların çoğu ‘İngilizce’ (424) dilinde yazılmış ve ‘Social Sciences Citation Index (SSCI)’ (245) gibi indekslerde yer almaktadır. Bu bilgiler, tablodaki yayınların genel olarak çevre bilimleri alanına odaklandığını, uluslararası bir nitelik taşıdığını ve bilimsel etkisinin yüksek olduğunu göstermektedir (Tablo 3).

Şekil 6: Ortak Yazar Analizi.

Şekil 6, yazarlar arasındaki akademik iş birliğini görselleştirmektedir ve disiplinler arası etkileşimlerin yoğunluğunu ortaya koymaktadır. Farklı renklerle gösterilen kümeler, belirli tematik alanlarda yoğunlaşmış yazar gruplarını temsil etmektedir. Örneğin, kırmızı küme, Timon McPhearson ve Sirkku Juhola gibi yazarların liderliğinde güçlü bir iş birliği ağı sergilerken, yeşil küme Alexander van der Jagt ve Ingo Kowarik gibi isimlerin öncülüğünde şekillenmiştir. Merkezi bir konumda yer alan Rob Raven ve Niki Frantzeskaki gibi yazarlar ise farklı gruplar arasında köprü görevi üstlenerek disiplinler arası bağlantıları güçlendirmektedir. Bağlantıların yoğunluğu, bu alanda çalışan bilim insanlarının birbiriyle sıkı bir etkileşim içinde olduğunu ve araştırmaların ortak bir çerçeveye ilerlediğini göstermektedir.

Yazarların ortak yazarlık analizine göre, en fazla bağlantılı ve iş birliği yapan yazarları tespit etmek üzere en az 1 yayın ve en az 1 atıf kriteri belirlenerek ağ haritası oluşturulmuştur. Aralarında en yüksek bağlantı bulunan isimler arasında yapılan analize göre tek bir kümede birleşen 15 isim ve toplam 249 bağlantı görülmektedir. Kırmızı kümede yer alan en bağlantılı yazar 15 bağlantı ile Sirkku Juhola'dır. En çok atıf alan yazarların (989 atıf ile Christine Wamsler, 938 atıf ile Christopher Kennedy ve 787 atıf ile John Cuddihy'nin en bağlantılı yazarlar olmadığı ayrıca görülmektedir. En çok eser üreten yazarlar da 10 eser ile Christine Wamsler, 2 eser ile Christopher Kennedy ve 1 eser ile John Cuddihy en bağlantılı yazarlar arasında görünmemektedir (Şekil 6).

Şekil 7: Kurumların Atıf Analizi.

Kurumlar arası atıflara dair ağ haritası oluşturmak üzere bir kurum tarafından en az 1 eser yayınlanması ve 1 atıf alınması kriteri kapsamında 646 kurumdan 555'i barajı geçmiştir. Lund University (18 eser), Utrecht University (9 eser), Monash University (9 eser) ile temsil edilirken en fazla atıf alan yayınların kurumları Lund University (1543 atıf), Toronto University (956 atıf) ve Manchester University (440 atıf) olmuştur. Toplamda 20 küme, 584 bağlantı ve toplam bağlantı gücü 707 olarak tespit edilmiştir (Şekil 7).

TARTIŞMA

Bu çalışmanın bulguları, kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik kavramlarının literatürde yıllar içerisinde giderek artan bir şekilde ele alındığını ve bu konulara olan ilginin özellikle 2010'lu yıllardan itibaren ivme kazandığını göstermektedir. 2021 yılında literatürde zirve yapan bu konular, 2022 ve 2023 yıllarında göreceli bir düşüş yaşamış olmasına rağmen, akademik ilginin halen yüksek seviyelerde devam ettiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, sürdürülebilir kentsel dönüşüm konusunun zamanla daha yenilikçi ve disiplinler arası yaklaşımlar gerektiren bir yapıya dönüştüğünü düşündürmektedir (Şekil 1). Çalışma kapsamında ortaya konulan bu bulgu, kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik arasındaki ilişkiye dair mevcut literatürle güçlü bir paralellik göstermekte ve belirli farklılıklar sunmaktadır. Kaya ve Erbaş'ın (2024) çalışmasında da görülen 2018 sonrası dönemdeki akademik yoğunlaşma, küresel düzeyde benimsenen sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda şekillendiğini vurgulamaktadır. Özellikle 2021 yılı, her iki çalışmada da kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik araştırmalarında zirve yılı olarak dikkat çekmektedir. Bununla birlikte,

çalışmanın ortaya koyduğu bir diğer önemli bulgu, disiplinler arası işbirliğinin bu alandaki çalışmaların doğasını belirlemede merkezi bir rol oynadığıdır (Şekil 1). Çalışmaların büyük ölçüde çevre bilimleri, mühendislik, şehir planlama ve mimarlık gibi disiplinler arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak sosyal bilimlerin bu alandaki katkısının sınırlı olması, literatürdeki tematik boşluklara işaret etmektedir. Bu durum, sürdürülebilir kentsel dönüşüm çalışmalarında toplumsal katılım, sosyal eşitlik ve ekonomik sürdürülebilirlik gibi faktörlerin daha fazla ele alınması gerektiğini göstermektedir (Tablo 2). Örneğin, Van Eck ve Waltman (2010) ile Donthu ve arkadaşlarının (2020) bibliyometrik analizlerinde de benzer şekilde, tematik boşlukların disiplinler arası işbirliğini artırarak doldurulabileceği öne sürülmüştür.

Tablo 1’de sunulan anahtar kelimeler, kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik arasındaki ilişkinin literatürde çok boyutlu bir şekilde ele alındığını göstermektedir. Özellikle “Urban Transformation” (kentsel dönüşüm) ve “Sustainability” (sürdürülebilirlik) gibi kavramlar, bu alanın temelini oluşturarak diğer anahtar temalarla güçlü bağlantılar kurmaktadır. Bununla birlikte, sürdürülebilir kalkınma, kentsel planlama, akıllı şehirler ve dayanıklılık gibi temalar, literatürdeki çeşitliliği artırarak disiplinler arası yaklaşımların ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda şekillendiğini önemini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, McCormick ve arkadaşlarının (2013) çalışmalarında enerji verimliliği ve çevresel planlama gibi teknik odakların literatürdeki merkezi rolünü vurgulayan sonuçlarıyla uyumludur. Ancak bu çalışmada, “Urban Regeneration” (kentsel yenileme), “Resilience” (dayanıklılık) ve “Smart Cities” (akıllı şehirler) gibi temaların da önemli bir yere sahip olması, bu alanın giderek daha geniş ve kapsayıcı bir çerçeveye evrildiğini göstermektedir. Aynı doğrultuda Elmqvist vd., 2019, dayanıklılık ve sürdürülebilirlik kavramlarının, kentsel dönüşüm süreçlerinde tematik derinliği artırdığını ve bu kavramların yenilikçi ve bütünlükçi yaklaşımlar sunarak kentlerin gelecekteki krizlere karşı dirençli olmasına katkı sağladığını belirtmektedir. Tablodaki diğer dikkat çekici ifadelerden “Climate Change” (iklim değişikliği) ve “Energy Efficiency” (enerji verimliliği) ve “Sustainable Urban Development” (sürdürülebilir kentsel kalkınma) gibi ifadeler, çalışmaların çevresel sürdürülebilirlik boyutuna odaklanma eğilimini yansıtmaktadır. Bu bulgu, Kaya ve Erbaş’ın (2024) sürdürülebilir kentsel dönüşüm temalarında enerji ve çevresel altyapı konularının ağırlıklı yer tuttuğunu belirten çalışmalarıyla paralellik göstermektedir. Bu bağlamda, elde edilen bulgular, literatürdeki tematik derinleşmenin yanı sıra, disiplinler arası iş birliğinin de güçlü bir şekilde var olduğunu ortaya koymaktadır. Gelecekte yapılacak araştırmaların, bu anahtar temaları daha detaylı inceleyerek kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik yaklaşımlarını daha kapsamlı bir perspektifle ele alması gerektiği açıktır. Bu

durum, yalnızca akademik literatür için değil, aynı zamanda kentsel politikalar ve uygulamalar için de stratejik bir rehber niteliği taşımaktadır.

Çalışma aynı zamanda, bibliyometrik analizlerin literatürdeki eğilimlerin haritalanmasında ne kadar güçlü bir araç olduğunu göstermektedir. Bu yöntem, kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik arasındaki ilişkinin daha geniş bir bağlamda anlaşılmasına olanak sağlamış ve araştırma boşluklarını belirlemek için bir çerçeve sunmuştur. Literatür incelemesinde öne çıkan bir diğer bulgu, yüksek atıf alan çalışmaların çoğunlukla çevre bilimleri ve teknolojiye odaklandığıdır. Ancak sosyo-kültürel ve ekonomik boyutların görece daha az ele alınması, sürdürülebilir kentsel dönüşüm literatüründe dengeli bir perspektif eksikliğini ortaya koymaktadır. Bu durum, Walker (2002) ve McCormick ve arkadaşlarının (2013) çalışmalarında da vurgulanmış, kentsel dönüşümün sadece çevresel değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik boyutlarıyla ele alınması gerektiği belirtilmiştir.

Sonuç olarak, bu çalışma, kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik konusundaki bilimsel bilgi akışını ve eğilimlerini anlamada önemli bir katkı sunmaktadır. Bulguların alanyazına katkısı, kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik ilişkisinin literatürdeki çok boyutlu doğasını ortaya koymasındadır. Ayrıca, çalışmanın tematik analizi, araştırmacılara literatürdeki tematik boşlukları belirleme ve bu alanlarda yeni araştırma soruları oluşturma fırsatı sunmaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalarla karşılaştırıldığında, bu çalışmanın sunduğu disiplinler arası yaklaşım ve tematik zenginlik, gelecekteki araştırmalara hem teorik hem de metodolojik bir çerçeve sunmaktadır. Araştırmacılar, bu çerçeveyi kullanarak, kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik arasındaki ilişkiyi daha derinlemesine inceleyebilecek ve bu alanın çok yönlü yapısını daha anlayabileceklerdir. Bu bağlamda, bu çalışma sadece akademik literatüre değil, aynı zamanda politika yapımcılar ve uygulayıcılara da önemli katkılar sağlamaktadır. Literatür, disiplinler arası bir işbirliği çerçevesinde çeşitlenmeye ve genişlemeye devam ederken, bu alanın sosyal bilimler ve saha temelli araştırmalarla daha fazla desteklenmesi gerektiği açıktır. Gelecek çalışmalar, disiplinler arası perspektiflerin bir araya getirilmesiyle literatürdeki bilgi boşluklarını doldurabilecek ve sürdürülebilir kentsel dönüşüm araştırmalarının kapsamını genişletebilecektir. Bu bağlamda, mevcut çalışmanın sunduğu bibliyometrik analiz, literatüre yön vermek ve bu alandaki araştırmalara rehberlik etmek açısından araştırma alanını zenginleştirmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik, çağımızın kentleşme süreçlerinde giderek daha kritik bir önem kazanan, birbiriyle yakından ilişkili iki temel kavramdır. Kentsel dönüşüm, şehirlerin fiziksel, sosyal ve ekonomik yapısını

yeniden düzenlemeyi hedefleyen bir süreç olarak ele alınırken, sürdürülebilirlik bu süreçlerin çevresel, sosyal ve ekonomik etkilerini uzun vadeli bir perspektiften değerlendirerek, mevcut ve gelecekte kuşaklar için yaşanabilir bir yaşam alanı oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu iki kavramın kesişim noktasında yer alan “kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik,” veya “sürdürülebilir kentsel dönüşüm” sadece mekanların yeniden inşa edilmesi veya iyileştirilmesi değil, aynı zamanda şehirlerin iklim değişikliği, doğal kaynakların tükenmesi, sosyal eşitsizlik gibi küresel sorunlara yanıt verebilecek kapasiteye ulaşmasını sağlamayı ifade etmektedir. Dolayısıyla, bu iki alanın ayrı ayrı ele alınması, kentleşme süreçlerinin bütünsel doğasını anlamada yetersiz kalmaktadır.

Kentsel dönüşüm projelerinin sürdürülebilirlik ilkeleriyle entegre edilmesi, hem fiziksel alanların yeniden düzenlenmesinde çevresel koruma ve enerji verimliliği gibi teknik unsurların dikkate alınmasını hem de sosyal bağlamda toplumsal eşitlik, sosyal katılım ve ekonomik dirençlilik gibi insana yönelik faktörlerin göz önünde bulundurulmasını sağlamaktadır. Örneğin, sadece kentsel dönüşüm odaklanıldığında çevresel etkiler ihmal edilebilmekte; sadece sürdürülebilirlik ekseninde bir değerlendirme yapıldığında ise yerel sosyo-ekonomik bağlamlar göz ardı edilebilmektedir. Bu nedenle, kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik konularını bir arada ele almak, disiplinler arası iş birliği gerektiren karmaşık sorunların çözümünde daha kapsamlı bir yaklaşım sunulması gerekmektedir. Bu bağlamda, bibliyometrik analiz yöntemine başvurulmuştur. Bibliyometrik analiz yoluyla kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik konusunun incelenmesi, literatürdeki eğilimlerin, temel araştırma alanlarının ve disiplinler arası ilişkilerin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Özellikle bu iki alanın kesişim noktasında yer alan çalışmaların tematik ağlarını ve anahtar araştırma boşluklarını belirlemek, akademisyenlere bu alanda daha etkili çalışmalar yapma olanağı sunmaktadır. Bu tür bir analiz, araştırma yoğunluğunun hangi alt alanlarda yoğunlaştığını, hangi disiplinlerin bu süreçlere katkıda bulunduğunu ve hangi temaların eksik kaldığını ortaya koyarak bilimsel bilgi akışını anlamaya yardımcı olmaktadır. Sonuç olarak, kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik konusunu ele alan bibliyometrik bir analiz, bu alanın bütüncül doğasını kavrayabilmek, literatürdeki boşlukları tespit edebilmek ve gelecekteki çalışmalar için stratejik bir çerçeve oluşturmak açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, disiplinler arası bir bakış açısıyla, kentlerin gelecekteki dönüşüm süreçlerinin daha dengeli ve sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

2001-2025 yılları arasında kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik yaklaşımlarına ilişkin farklı türden çalışmaların yer aldığı 445 yayın, çeşitli anahtar kelime filtrelerinden geçirilerek WoS (Web of Science) veri tabanından elde edilmiştir. 2001- 2025 yılları arasında yayınlanan farklı disiplinlerden dergi

makalesi, bildiri, araştırma makalesi, kitap bölümü dahil olmak üzere tüm türler çalışmaya dahil edilmiştir. Bu kapsamda araştırma kapsamında yer alan 445 çalışma yıllara, ülkelere, dergilere, atıflara, yazarlara göre betimsel analizlerle ifade edilmiştir. Bibliyometrik analiz yöntemi ile yazarlar arasında ortak atıf, ortak yazar, ortak anahtar sözcük, ülkelerin atıf analizi VOSviewer yazılımı kullanılmıştır. Kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik yaklaşımları barındıran çalışmaların %73'ü 2018-2024 yılları arasında yayımlanmıştır. İlgili konuda en fazla yayının yapıldığı ülke 67 yayın ile Çin Halkları ve Çin'i sırasıyla 61 eser ile İtalya, 59 eser ile Almanya takip etmektedir. Kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik yaklaşımları ile ilgili en çok eser yayınlayan dergiler arasında sırasıyla 102 yayın ile Sustainability Dergisi, 21 yayın ile Journal of Cleaner Production ve 10 yayın ile Cities dergisi bulunmaktadır. WoS verileri incelendiğinde kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik alanında en fazla yayın yapan yazar Lund Üniversitesi'nde görev yapan Christine Whamsler, ilgili alanda toplam 12 yayın üretmiş ve 1195 atıf almıştır. Whamsler'i, 5 yayın, 225 atıf ile Utrecht Üniversitesi'nde görev yapan Niki Frantzeskaki ve yine 5 yayın 286 atıf ile Monash Üniversitesi'nde görev yapan Rob Raven takip etmektedir.

Akademik çalışmalarda yapılan iş birliklerini ve etkileşim yoğunluklarını göstermenin yöntemlerinden biri ortak yazar analizidir. WoS veri tabanında kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik ile ilgili yayın yapan toplam yazar sayısı 1364'tür. Yazarların ortak yazar analizine göre, en fazla bağlantılı ve iş birliği yapan yazarları tespit etmek üzere en az 1 yayın ve en az 1 atıf kriteri belirlenerek ağ haritası oluşturulduğunda, en yüksek bağlantı bulunan isimler arasında yapılan analize göre tek bir kümede birleşen 15 isim ve toplam 249 bağlantı görülmektedir. Kırmızı kümede yer alan en bağlantılı yazar 15 bağlantı ile Sirkku Juhola'dır. En çok atıf alan yazarların (989 atıf ile Christine Wamsler, 938 atıf ile Christopher Kennedy ve 787 atıf ile John Cuddihy'nin en bağlantılı yazarlar olmadığı ayrıca görülmektedir. En çok eser üreten yazarlar da 10 eser ile Christine Wamsler, 2 eser ile Christopher Kennedy ve 1 eser ile John Cuddihy en bağlantılı yazarlar arasında görünmemektedir. Kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik yaklaşımı barındıran çalışmalar konusunda iki farklı yayının aynı çalışma içerisinde aldığı atıfları tespit edebilmek için ortak atıf analizi yapılmıştır. Bir yayında atıf yapılan farklı kaynaklar co-citation (ortak atıf) olarak adlandırılmaktadır. Atıf sayısı minimum 10 seçilerek 144 birim üzerinden yapılan analize göre toplamda 13 küme, 3837 bağlantı ve 16178 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. Bu bulgular, kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik alanındaki akademik literatürün büyük ölçüde disiplinler arası ve yoğun etkileşimlere dayalı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. En fazla ortak atıf yapılan yazarlar Bulkeley (84), Wamsler (83) ve Geels (73) olarak tespit edilmiştir.

Kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik yaklaşımları bulunan yayınlarda en sık kullanılan anahtar sözcüklere bakıldığında ve en az 1 defa görülen ve aralarında ilişki bulunan 1378 gözlem birimi ile yapılan analiz neticesinde toplam 25 küme, 5576 bağlantı ve 5886 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. 103 tekrar ile urban transformation (kentsel dönüşüm), 74 tekrar ile sustainability (sürdürülebilirlik), 31 tekrar ile sustainable development (sürdürülebilir kalkınma), 17 tekrar ile climate change (iklim değişikliği), urban sustainability (kentsel sürdürülebilirlik), urban regeneration (kentsel yenileme) ve 16 tekrar ile resilience (dayanıklılık) ifadeleri başı çekmektedir. Toplam bağlantı gücü açısından en güçlü ifadeler urban transformation (549), sustainability (369) ve urban planning (169) olmuştur. Web of Science (WoS) veritabanında kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik yaklaşımlarını ele alan çalışmalara en çok katkı sağlayan ilk 3 çalışma alanı ve bu disiplinlere ait çalışma sayıları sırasıyla en fazla çalışma, environmental sciences (çevre bilimleri, 203 çalışma) ve environmental studies (çevre çalışmaları, 185 çalışma) alanlarında gerçekleştirilmiş olup, bu iki disiplinin konunun doğası gereği en belirgin katkıyı sunduğu görülmektedir. Bunu, green sustainable science technology (yeşil ve sürdürülebilir bilim ve teknoloji, 181 çalışma) takip etmektedir.

Web of Science (WoS) veritabanında kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik yaklaşımlarını ele alan çalışmalara en çok katkıda bulunan çalışma alanlarını, bu alanlardaki en çok atıf alan yazarları, çalışmaların başlıklarını ve atıf sayılarını göstermektedir. Environmental Sciences (Çevre Bilimleri), “The Changing Metabolism of Cities” başlıklı çalışması ile Kennedy, C., Cuddihy, J. ve Engel-Yan, J.’nin öncülüğünde 787 atıf ile en çok katkı sunan alan olarak öne çıkmıştır. Benzer şekilde, Environmental Studies (Çevre Çalışmaları) alanında “Cascades of Green: A Review of Ecosystem-Based Adaptation in Urban Areas” çalışması, 216 atıf alarak önemli bir yer tutmaktadır. Green Sustainable Science Technology (Yeşil ve Sürdürülebilir Bilim ve Teknoloji), aynı çalışmayla çevresel metabolizmanın dönüşümüne dikkat çeken bir diğer etkili alandır. Kentsel dönüşüm çalışmalarında sürdürülebilir yaklaşımlar üzerine gerçekleştirilen bibliyometrik ve betimsel analizler, bu alanın özellikle 2000’li yıllardan itibaren akademik literatürde daha fazla yer bulduğunu ve disiplinler arası bir yaklaşımla ele alındığını ortaya koymaktadır. Hızla artan şehirleşme, nüfus yoğunluğu ve çevresel sürdürülebilirlik sorunları, kentsel dönüşüm süreçlerinin yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu süreçler, çevre bilimleri, mühendislik, mimarlık, şehir planlama ve sosyal bilimler gibi farklı disiplinler tarafından ele alınarak literatürde zengin bir çeşitlilik oluşturmuştur. Literatürdeki bu artış, sürdürülebilir kentsel dönüşüm projelerinin sosyal, çevresel ve ekonomik boyutlarını daha etkili bir şekilde entegre etmeye yönelik önemli bir adım olarak değerlendirilebilmektedir.

Ayrıca, farklı veri tabanları ve metodolojik yaklaşımlarla gerçekleştirilecek bibliyometrik analizlerin, bu alandaki tematik eğilimlerin daha iyi anlaşılmasına ve mevcut boşlukların doldurulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu tür çalışmalar, gelecekteki araştırmalara rehberlik ederek, daha bütüncül ve sürdürülebilir şehirleşme politikalarının geliştirilmesine olanak tanıyacaktır.

Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular ışığında, sürdürülebilir kentsel dönüşüm süreçlerinin daha etkin bir şekilde ele alınabilmesi için çeşitli öneriler sunulabilmektedir. Öncelikle, alan kapsamında yapılan çalışmalarda çevre bilimleri, mühendislik, şehir planlama, mimarlık ve sosyoloji gibi farklı disiplinlerin bir araya gelerek iş birliği içinde bulunması sürdürülebilir kentsel dönüşüm yaklaşımlarının çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları arasında denge sağlanması açısından faydalı olacaktır. Çevresel altyapı, enerji verimliliği, iklim değişikliği gibi kavramların literatürdeki merkezi rolü, bu alanların sürdürülebilir kentsel dönüşüm stratejilerinde öncelikli olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir. Ancak bulgular, sosyal sürdürülebilirlik, toplumsal katılım ve ekonomik dirençlilik gibi konuların literatürde nispeten daha az ele alındığını ve bu temaların gelecekteki araştırmalar için kritik bir fırsat sunduğunu göstermektedir. Literatürdeki teorik boşlukların doldurulması, sürdürülebilir kentsel dönüşüm çalışmalarında bilimsel bilginin derinleştirilmesi açısından kritik bir gerekliliktir. Bununla birlikte, teorik yaklaşımlar yalnızca akademik bilgi üretimine hizmet etmemeli, aynı zamanda saha temelli uygulamalara rehberlik edecek bir çerçeve sunmalıdır. Bibliyometrik analizlerde veri kaynaklarının çeşitlendirilmesi, literatür kapsamını genişletmek ve bilimsel araştırmaların derinliğini artırmak açısından kritik bir öneme sahiptir. Web of Science, Scopus ve Google Scholar gibi küresel ölçekte kullanılan veri tabanlarına ek olarak, farklı türdeki bilgi kaynaklarının analize dahil edilmesi, tematik eğilimlerin daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesine ve literatürdeki bilgi boşluklarının daha doğru bir şekilde tespit edilmesine olanak tanıyabilmektedir. Veri kaynaklarının çeşitlendirilmesi, araştırma sonuçlarının güvenilirliğini artırırken aynı zamanda farklı perspektiflerin ve disiplinler arası bağlantıların literatüre dahil edilmesini sağlayarak bilimsel bilginin zenginleşmesine katkıda bulunmalıdır.

KAYNAKÇA

- Addanki, S. C., & Venkataraman, H. (2017). Greening the economy: A review of urban sustainability measures for developing new cities. *Sustainable Cities and Society*, 32, 1–8. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2017.03.009>
- Aktaş, F. (2019). *Türkiye’de Kentleşmenin Ortaya Çıkardığı Gecekondulaşma Olgusuna Yönelik Çözüm Önerileri*. Yayınlanmış Tez: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim Dalı, Ankara.
- Alker, S. and McDonald, A. (2003). Incorporating sustainable development into redevelopment. *Sustainable Development*, 11(3), 171-182.
- Arslan, N. C. (2015). *Yeşil Bina Projelerinde Tasarım Süreci İçin Bir Yaklaşım: LEED V4 Sertifikalandırma Süreci Modeli*. Yayınlanmış Tez: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Avcı, E. (2013). *Gecekondu sorununun çözümünde kentsel dönüşüm projeleri Ankara Dikmen Vadisi Projesi örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: T.C Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Baştaoğlu, E. (2017). *Leed Yeşil Bina Sertifika Sistemi Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye*. Yayınlanmış Tez: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Baştaoğlu, E. (2017). *Leed Yeşil Bina Sertifika Sistemi Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye*. Yayınlanmış Tez: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Becchio, C., Ferrando, D. G., Fregonara, E., Milani, N., Quercia, C., & Serra, V. (2016). The cost-optimal methodology for the energy retrofit of an ex-industrial building located in Northern Italy. *Energy and Buildings*, 127, 590–602. <https://doi.org/10.1016/j.enbuild.2016.05.093>
- Bennett, K., Beynon, H. & Hudson, R. (2000). *Coalfields Regeneration Dealing With The Consequences of Industrial Decline*, The Policy Press, Bristol, UK.
- Brink, E., Aalders, T., Adám, D., Feller, R., Henselek, Y., Hoffmann, A., Ibe, K., Matthey-Doret, A., Meyer, M., & Negrut, N. L. (2016). Cascades of green: A review of ecosystem-based adaptation in urban areas. *Global Environmental Change*, 36, 111–123. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2015.11.003>
- Çakır, G. (2012). Sürdürülebilir Kalkınma Adına İklim Değişikliğinin Küresel Ölçekte İrdelenmesi, GreenAge II.Uluslararası Sempozyum Bildiriler Kitabı, 26-27 Nisan 2012, MSGSÜ, İstanbul.
- Çakır Kıaslıf, G. (2024). Sürdürülebilir Yapı Tasarımı. Z.Ö. Parlak Biçer (Ed.), *Mimarlıkta Yapı Bilgisi* (1.Baskı) içinde (s.335-363). Ankara: Akademisyen Kitabevi
- Çalışkan, M. (2016). *Kentsel Dönüşüm Projelerinde Kullanıcı Sürdürülebilirliği; Türkiye ve Yurt Dışı Örnekleri*. Yayınlanmış Tez: T.C. Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Çelik, E., 2009, *Yeşil Bina Sertifika Sistemlerinin İncelenmesi Türkiye’de Uygulanabilirliklerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmış Tez: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Programı, İstanbul.
- Çiftçi, S. (2018). “Sürdürülebilir Kentsel Dönüşüm İlkeleri ve Bileşenleri”, *Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 2(2), s:1-19.
- Çoban, İ. ve Sert, N. (2018). 1950 Sonrası Çağdaş Türk Resminde Gecekondu Teması * The Slum Themes In Post 1950’s Turkish Contemporary Painting. *İdil Dergisi*, 7(44).
- Demirel, D. (2018). *Kentsel Dönüşüm*. Dönem Projesi: Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Programı, Denizli.
- Dereli, A. B. (2024). Bibliometric Analysis with VOSviewer. *Communicata*, 28, 1-7. <https://doi.org/10.32952/communicata.1517725>

- Donthu, N., Kumar, S., & Pandey, N. (2020c). A retrospective evaluation of Marketing Intelligence and Planning: 1983–2019. *Marketing Intelligence and Planning*. Available at doi: <https://doi.org/10.1108/MIP-02-2020-0066> (in press).
- Elmqvist, T., Andersson, E., Frantzeskaki, N., McPhearson, T., Olsson, P., Gaffney, O., Takeuchi, K., & Folke, C. (2019). Sustainability and resilience for transformation in the urban century. *Nature Sustainability*, 2(4), 267–273. <https://doi.org/10.1038/s41893-019-0250-1>
- Erdede, S., Erdede, B., Bektaş, S. (2014). Kentsel Dönüşümde Yeşil Binaların Uygulanabilirliği, 5. Uzaktan Algılama-CBS Sempozyumu (UZAL-CBS 2014), Ekim 2014, İstanbul.
- Friesecke, F., 2007, “The Role of Partnership in Urban Regeneration: Similarities and Differences between Germany and the United Kingdom”, *The Role of Partnership in Urban Regeneration* (s. 1-18), *Strategic Integration of Surveying Services*, Hong Kong.1
- Gençer Özdemir, G. (2019). *Kentsel Dönüşüm Projelerinin Sürdürülebilirlik Göstergeleri ile Değerlendirilmesi: Fikirtepe Kentsel Dönüşüm Projesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi: T.C. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Kentsel Dönüşüm ve Planlama Programı, İstanbul.
- Görün M. ve Kara M. (2010). Kentsel dönüşüm ve sosyal girişimcilik bağlamında Türkiye’de kentsel yaşam kalitesinin artırılması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(2).
- Haksever, T. (2019). *Yeşil Çatı Sistemlerinin Sürdürülebilir Kentsel Dönüşüm Projelerine Etkilerinin Değerlendirilmesi; Kadıköy Uygulama Örneği*. Yayınlanmış Tez: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yapı Fiziki ve Malzemesi Programı, İstanbul.
- Haştemoğlu, H.Ş., (2006). *1960’larda Sürdürülebilirlik ve Kentleşme; Isparta, İstasyon Caddesi Örneği*. Yayınlanmış Tez: Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Huovila, A., Bosch, P., & Airaksinen, M. (2019). Comparative analysis of standardized indicators for smart sustainable cities: What indicators and standards to use and when? *Cities*, 89, 141–153. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2019.01.029>
- İmamverdi, F. (2022). Yapılı Çevrede Sürdürülebilir ve Ekolojik Tasarım Stratejileri; Gaziantep Ekolojik Kent Yapılaşması. Yayınlanmış Tez: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Bina Bilgisi Bilim Dalı, Eskişehir.
- İnceoğlu, Ç. (2014). Türkiye’de sinemayı konu alan doktora tezleri üzerine bibliyometrik bir çözümleme. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (21), 31-50.
- Kabakaş, A. (2019). *Sürdürülebilir Kentsel Dönüşüm Kapsamındaki Çalışmaların Değerlendirilmesi: Bayrampaşa Eski Cezaevi Alanı Kentsel Dönüşüm Projesi Örneği*. Yayınlanmış Tez: T.C. Haliç Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Programı, İstanbul.
- Kaya, B. E., & Erbaş, İ. (2024). The relationship between urban transformation and sustainability: A bibliometric analysis and exploring existing trends. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 23(5), 1756–1775. <https://doi.org/10.1080/13467581.2023.2270033>
- Kayhan, K. (2006). *Sürdürülebilir Mimarlığın Yarı Nemli Marmara İkliminde Tasarlanacak Temel Eğitim Binalarında İrdelemesi ve Bir Yöntem Önerisi*, Yayınlanmış Doktora Tezi: Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Keleş, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Kennedy, C., Cuddihy, J., & Engel-Yan, J. (2007). The changing metabolism of cities. *Journal of Industrial Ecology*, 11(2), 43–59. <https://doi.org/10.1162/jie.2007.1107>
- Kocabaş, A. (2006). *Kentsel Dönüşüm (Yenileş(tir)me): İngiltere Deneyimi ve Türkiye’deki Beklentiler*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Köseoğlu, E.M. (2018). *Haliç Bölgesindeki Kentsel Dönüşüm Çalışmalarının Avrupa Kentsel Şartları Bağlamında İrdelemesi: Sütluce Mahallesi Örneği*. Yayınlanmış Tez: T.C. Haliç Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Programı, İstanbul.
- Lee, K. L. G. (2008). *Sustainable urban renewal model for a high density city: Hong Kong*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hong Kong: Polytechnic University.

- Lee, K. L. G. (2008). Sustainable urban renewal model for a high density city: Hong Kong, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hong Kong: Polytechnic University.
- Legner, M., Lilja, S., (2010). Living Cities: An Anthology in Urban Environmental History, Forskningsrådet Formas, Stockholm.
- LiK, RollinsJ, YanE. Web of Science use in published research and review papers 1997–2017: a selective, dynamic, cross-domain, content-based analysis. *Scientometrics*. 2018; 115: 1–20. <https://doi.org/10.1007/s11192-017-2622-5> PMID: 29527070
- March, H., & Ribera-Fumaz, R. (2016). Smart contradictions: The politics of making Barcelona a self-sufficient city. *European Urban and Regional Studies*, 23(4), 816–830. <https://doi.org/10.1177/0969776414554488>
- McCormick, K., Anderberg, S., Coenen, L., Neji, L., (2013). “Advancing Sustainable Urban Transformation”, *Journal of Cleaner Production* 50: 1- 11. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.01.003>
- McLennan FJ. (2004). *The Philosophy Of Sustainable Design*. Ecotone publishing, Kansas City, USA.
- Mısır, M. (2016). Uluslararası Ormancılık. <https://slideplayer.biz.tr/slide/13113080/> adresinden 19 Aralık 2024 tarihinde indirilmiştir.
- Morelli, J. (2011). Environmental Sustainability: A Definition for Environmental Professionals. *Journal of Environmental Sustainability*, 1(1), 1–10. <https://doi.org/10.14448/jes.01.0002>
- Nahidi, S. (2021). *Leed Sertifikalı Karma Kullanımlı Projelerin Sosyo-Ekonomik Sürdürülebilirliğinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmış Tez: T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Programı, İstanbul.
- Ng, M.K., Cook, A and Chui, E.W.T. (2001). The road not travelled: A sustainable urban regeneration strategy for Hong Kong. *Planning Practice and Research*, 16(2), 171-183.
- Öksüz, G. (2018). Sürdürülebilir Kentsel Dönüşüm Performans Kriterleri ve Fikirtepe Kentsel Dönüşüm Projesi. 1.Doktora Seminer Kongresinde sunulmuştur. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Özalp, E. (2023). *Kentlerde Dikey Bahçe Uygulamalarının Sürdürülebilir Kalkınmaya Etkisi: İstanbul Kent Meydanları Üzerinden Öneriler*. Yayınlanmış Tez: T.C. Haliç Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Özden, P.P. 2008. Kentsel Yenileme, Yasal-Yönetmelik Boyut, Planlama ve Uygulama. İmge Yayınları, 55-70, 177-180s., İstanbul.
- Palas, E. (2023). *Dayanıklı ve Sürdürülebilir Kentsel Oluşumda Yapılı Çevrenin Önemi ve Mimari Tasarımın Rolü; İzmir Örneği*. Yayınlanmış Tez: T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Programı, İstanbul.
- Pitts, A. (2004). *Planning and design strategies for sustainability and profit: Pragmatic sustainable design on building and urban scales*. Architectural Press.
- Polat S. ve Dostoğlu N. (2007) Kentsel dönüşüm kavramı üzerine: Bursa’da Kükürtlü ve Mudanya örnekleri. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 12(1).
- Polat, R. (2021). Türkiye’de Sürdürülebilir Kentsel Dönüşümün Uygulanabilirliği: Piyalepaşa İstanbul Örneği. Yayınlanmış Tez: T.C. İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Programı, İstanbul.
- Roberts, P. ve Sykes, H., (2000). “The Evolution, Definition and Purpose of Urban Regeneration”, *Urban Regeneration*, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications, Londra: 18-19.
- Sarsılmaz, T. (2018). *Kentsel Dönüşüm Projelerinde Kullanıcı Odaklı Yaklaşımın Beykoz Projesi Örneği Üzerinden Değerlendirilmesi*. Yayınlanmış Tez: T.C. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Sev A., “Sürdürülebilir Mimarlık”, Yapı-Endüstri Merkezi, Yem Yayın, 28 – 65, 2009.

- Sève, B., & Redondo, E. (2020). The Pavilion of desires: Artistic co-creation for the improvement of public space. *ACE: Architecture, City and Environment*, 14(42), Article 8200. <https://doi.org/10.5821/ace.14.42.8200>
- Sürücü, R., ve Çakır Kıasif, G. (2022). İstanbul'un Kuzeybatı Yönündeki Büyüme Sürecinin Sürdürülebilirlik Performansına İlişkin Algı Analizi. *Kent Akademisi*, 15(2), 681-706. <https://doi.org/10.35674/kent.1025957>
- Şahin, S. (2021). *Kentsel Dönüşüm Yöntemleri Odağında Kentsel Tasarımın Rolü: Akhisar Örneği*. Yayınlanmış Tez: T.C. Siirt Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Kentsel Tasarım Programı, Siirt.
- Tekedar, B. (2019). *Sürdürülebilir Kentsel Dönüşümün Mekansal Etkisi: Isparta Örneği*. Yayınlanmış Tez: T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Isparta.
- Tekedar, B. ve Polat, E. (2020). "Sürdürülebilir Kentsel Dönüşüm Çerçevesinde Isparta Kent Merkezinin İncelemesi" *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 5(1), 35-49.
- Temel, B.E. (2018). *Sürdürülebilir Mimari Bağlamında Yavaş Şehir (Cittaslow) Hareketi ve Taraklı Örneği*. Yayınlanmış Tez: T.C Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Sorunları Programı, İstanbul.
- Toli, A. M., & Murtagh, N. (2017). Environmental sustainability indicators in decision-making analysis on urban regeneration projects: The use of sustainability assessment tools. *Association of Researchers in Construction Management (ARCOM)*.
- Van Eck, N. J., & Waltman, L. (2010). "Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping." *Scientometrics*, 84(2), 523-538. <https://doi.org/10.1007/s11192-009-0146-3>
- Van Raan, A. F. (2014). "Advances in bibliometric analysis: research performance assessment and science mapping," in *Bibliometrics: Use and Abuse in the Review of Research Performance*, Vol. 3, eds W. Blockmans, L. Engwall, and D. Weaire (London: Portland Press Ltd), 17–28.
- Walker, L. (2002). Sustainable regeneration. *Built Environment Professions Convention*. SAICE, Sandton, 1-3 May 2002.
- Waltman, L., van Eck, N. J., & Noyons, E. C. M. (2010). A unified approach to mapping and clustering of bibliometric networks. *Journal of Informetrics*, 4(4), 629–635. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2010.07.002>
- WCED, 1987. *WCED Our Common Future*. World Commission on Environment and Development Oxford University Press, Oxford.
- Wolfram, M., & Frantzeskaki, N. (2016). Cities and systemic change for sustainability: Prevailing epistemologies and an emerging research agenda. *Sustainability*, 8(2), 144. <https://doi.org/10.3390/su8020144>
- Yağmur, R. (2018). *Sürdürülebilir Turizm Yapıları Kapsamında İstanbul'daki Leed Sertifikalı Otel Projelerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmış Tez: T.C. Haliç Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Programı, İstanbul.
- Yıldız, S. (2018). *Sürdürülebilir Kentsel Dönüşüm Değerlendirme Modeli Oluşturulması*. Yayınlanmış Doktora Tezi: Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Yıldıztepe, B. (2022). İç Mekân ve Çevre Tasarım Elemanlarında Sürdürülebilir Ham Maddeler ile 3 Boyutlu Yazıcıların Kullanımı. *Sürdürülebilir Mühendislik Uygulamaları ve Teknolojik Gelişmeler Dergisi* 2022, 5(1):108-114, doi: 10.51764/smutgd.1065785
- Yurdakul Kancafer, S. (2010). *Kentsel Dönüşüm- Sürdürülebilirlik Bağlamında Fener Balat Yenileme Alanı*. Yayınlanmış Tez: T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Sorunları Programı, İstanbul.

- Zengin, N. (2021). *Sürdürülebilirlik Bağlamında Kentsel Dönüşüm Uygulamaları: Mersin İli Akdeniz İlçesi Örneği*. Yayınlanmış Tez: T.C. Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Adana.
- Zukin, S. (2003). "Gentrification: Culture and Capital in the Urban Core." *Annual Review of Sociology*, 13(1), 129-147.

EĞİTİM
yayınevi

[/egitimyayinevi](#)

[/egitimyayinevi](#)

[/egitimyayinevi](#)

www.egitimyayinevi.com

siparişleriniz için: www.kitapmatik.com.tr

ISBN: 978-625-97435-7-8

